ANDRA

Parasara Smruti.

BY

A PRABHAKARA KAVI

(2ND EDITION)

1909

M.V. PRESS, ELLORE. 8 As.

ఆంధ్రీకృతపరాశరస్మృతి.

ఇది

గద్వాలసంస్థానకవులకు ఆదిపూడి ప్రభాకరకవిగారిచే

రచియింపఁబడి

అష్టావధాని శ్రీరాజా భుజంగరావు బహద్దర్

జమీందారుగారికి

కృతియీయఁబడెను

SECOND EDITION. 500 COPIES.

The Manjuvani Press,

ELLORE.

1909.

Price 8 Annas.

Printed by N. Chalapati Rau.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమార్కండేయేశ్వరాయనమః.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి.

[ప్రథమాధ్యాయము.]

శ్రీ పార్వతీయుత గాత్రంబు గంగ జటాగ్ర-స్థితంబు గా
బ్రహ్మాండగ నం|
గా సాంద్రేశ శరీర నేర్చు నాముకరమా-గ్లాంరేఖ
దాంచేర్చు మి|
ధ్యాప్రేమల్ నాగవారణంబుల గురు-ప్రాణిం
గృహాలంకృత|
శ్రైపారము శివుం డాప్రేమతో భుజం-గాధీశ్వ
రగ్రామణీ|| ౧||

సీ. కరుణాంబువులకునా-కరమైయొప్పినాళింపు,
కన్నులవిస్ఫురిం-గనుబొంగాల|
గండమిశ్రపూలకు-వింతైదగుబాళింపు,
కరములంగోదండ-కాండముమర|

గరలిన వాతుచ-క్కెర లబురాయించు,
పలుకు-లహుంకృతుల్ పరిఢవిల్ల|
శృంగారరసపూర్వ-రంగమై రవణించు,
మోహరరసంబు-మేళవనంగ|

శిష్టను బోతు చేశువి-శిష్టదృష్టి|
సమితిఁ బోరయి ... చిర-శుస్సమూహ|
మడల నింగఁబుడ అటు చు-నడరుదగ్గ|
భుజగరాజేంద్రునకరాతి-నిజయమొసఁగ॥ ౨॥

మ. కిటివైరయుండుటనీకు లెస్సఁదశ శా-జ్ఞేయ చటంగారాకుమం|
చటుదోర్దర్పులఁగేరదావ్యలుకుప-ద్మాబ్జాక్షిఁ గేల్వట్టికాఁ|
గంటికిందార్చ్చవికుంఠనాయకునియా-జ్ఞేశోద్యమంబిప్పుడి|
క్కటవిఖ్యాతయశోక భుజంగవిభుని-శ్శ్రీయుతుంజేయుతక॥ 3॥

సీ. ఏరామకంశపా-ఘోరాశియుష్పాంగ,
నమృతంబులోఁడఁదా-నవతరించె|
నేకన్యపదునాల్గు-లోకముల్ పాలించు,
విష్ణుదేవునికిదే-వేరియయ్యె|
నేతల్లియీజగ-త్సృష్టికాద్యండగు,
నబ్జసంభవుఁగడు-పారఁగాంచె|
నేయమ్మతనదృష్టి-యుసుమంతసోఁకిన,
మనుబంగరువుసేయు-మహిమవడసె|

గీ. నేమహాసాధ్విమంగళ-నామవర్ణ|
జపములక్షరదివ్యమో-క్షప్రదమ్ము|
లట్టిశ్రీదేవిభూరిద-యాంతరంగ|
శ్రీభుజంగావనీంద్రుర-క్షించుఁగాత॥ ౪॥

మ. సతివీణాశ్రుతికల్గుజొన్పి నిగమ–స్వాధ్యాయనిష్ఠాంశ।
స్మృతిఁ గెందమ్మిఁ దదంశవ యోగ్యగుణుం–డాఁ జేసి మానీంద్రనే।
వితుఁడైలోకములన్వ్యధించుసకలా భీష్టప్రపదుండిద్ధధీ।
యుతుఁడాధాతభుజంగ భూవిభుఁజిరా–యుష్మంతుఁ
గావించుత౯॥ ౫॥

సీ. సిద్ధాన్న మిదియంచు–జేదోముఁగబళింప,
నగజాంబరాయంచము–ద్గాడిదువ్వ।
పల్కుపల్కునకుమా–ర్పలుకుచుఁదర్కించు,
కీరపఙ్క్తులకుఁజ–క్కెరలుగ్రుక్కి।
యాసవంబానఁగా–నాననమ్మునఁగమ్మ.
భసలమ్ములకుశరశ్రీ ప్రసవమిచ్చి।
యందందవీణార–వానందమునఁజొక్కు,
పతికిఁ గెమ్మోవివిందా–మెత్తమొసంగి।

గీ. నాకతరువనితనుఁగొల్చు–నాకువిభుల।
నవరసనిధానకవితాధ–నంబొసంగి।
యీశుభాషావధూటియ–భ్యుదయ మొపేటి।
మాభుజంగావనీశ–మనుఁ గాత॥ ౬

చ. అజరతరంగిణీప్రవాదసి–తాంబురుహాభ్రమదాశమాలిన।
శ్రజమగుచంద్రుఁబట్టనొడి–కంబునఁదుండముఁబైకిఁజాఁచియ।
ద్విజను నగించునొంటిపలు–దేవరపూనిభుజంగరాయభూ।
భుజునినిరంతరాయసుఖ–ముల్ దయచేసికృతార్థుఁజేయుత౯॥ ౭॥

శా. లోకత్రాణపరాయణుల్ ఘనులుసు–శ్లోకుల్ తపోధీనవు।
ణ్యాకారుల్ భగవత్కథామృతకృతా–ర్థాత్ముల్ మహానన్యుల।
స్తోకానేకపురాణకర్తలువచ–శ్శుద్ధిం బ్రసాదించివా।
ల్మీకివ్యాసపరాశరాదిమునులో–లిన్నన్నుమన్నించుత౯॥ ౮॥

చ. కలిచియనంటిబందుకయి-నుంచినపోలికసంస్కృతంబునం|
గలిగినభారతప్రముఖ-కావ్యములాంధ్రమునందునేఁటగా|
వెలయఁగఁజేసియొక్క-సుప్రవీణతపాల్పసగంగఁగీర్తిన|
స్తుతిలితమూర్తులంగొలుతు నన్నయాదికవిశ్రేష్ఠనార్యునిన్|| ౯||

ఉ. బెబ్బులిగాంచిఘోరవనము-వెఱ్ఱితనంబునదేహమంతకుఁన్|
బొబ్బలువాఱఁగాల్చికొని-బ్రుంగినభంగినుహాకపింగ్రులన్|
దబ్బునఁజూచినంతటన-దబ్బరకబ్బములల్లియుబ్బుచున్|
సిబ్బితిలేకలోకమునఁ-నేట్పడువారిస్మరింపనేటికిన్| ౧౦||

వ. అని యిష్టదేవతా పూర్వకంబుగాఁ గృతిపతికోఱకు కాదినుఁడంపతి త్రయా శ్రీనందనంబొంరి చి గయాసదనుఁ గరివదనుఁ గతిదాంచి దివిజ గ్రోలిం గభాషా కవితా నాథ సనాతన కవినాథుల సుప్రసన్నులం జేసికొ ని కింపవానుబు బ్రాడ్వివాకులునగు కాకవులు ఘూకవుల్గను ప్ర స్థాపనానహుల లయ్యు నార్య మర్యాదా నివార్య మూలంబునఁ ద దీయాపార గుణగణం బొకప్పఁ పక్కనుటుంకించి యొక్కసాఁడేను శ్రీశారదానుపము ప్రసాద సమాసాదితాస్మత్కవితా లహరిన్గు ప్ర వహింపఁజేసిన ప్రాపంచిక పారమార్థిక వాంఛితార్థంబులు సఫ లీకృతంబులై చరితార్థుఁడ నగుదునో యని చింతించుచున్న సమ యంబున. ౧౧ ||

సీ. వేదాంతవిదులగు-విప్రవర్యులతోడ,
పిరులౌక్షత్రియ-వితతితోడ|
వాణిజ్యనిపుణులౌ-వైశ్యవర్గముతోడ,
వినతులౌ కౌలిక-జనులతోడ|
సౌందర్యవసతులౌ-సతులబృందముతోడ,
రాజితోన్నతసౌధ-రాజితోడఁ|

గమలాకరంబులు-కాసారములతోడ,
కుసుమఫలభరితవ-నములతోడ।
విమలవిస్తారఘంటాప-థములతోడ।
వారులకన్ననులగువరు-వారులతోడ।
గిరులకన్ననుగొప్పగు-కరులతోడ।
సురుచిరంబగునేలూరు-పురమునంగు॥ ౧౨॥

సీ. ఎవ్వానియవతార-మిద్ధముంద్రిప్పెగ,
దాన్వయాంబునిధిక-బ్జాగమంబు।
లక్ష్మనరాదివె-ల్లాసీమలెవ్వాని,
పాలనంబునబాగు-పడినయూళ్ళు।
నేవాఃకీర్తికాం తావాసమునకుబ్ర,
హ్మాండభాండంబొక్క-యలంతిమనికి।
యెల్లదిక్కులనుండి-యేతెంచువిబుధుల,
కెవ్వానికైదంపు-యీంగిమాను।

గీ. మృదుకవిత్వంపుశుకమున-కెవనిసరస।
వాగ్వితానంబుబంధుర-పంజరంబు।
ప్రబలబలశాలియతఁడాఢ్య-వనజహేళి।
సారగుణశీలిభుజగరా-జన్యమాళి॥ ౧౩॥

మ. నిజసౌధోపరిభాగమందుఁద్రిజగన్నేత్రోత్సవంబైసిత।
ధ్వజసంభ్రాజితమైకడుంబొలుచునా-స్థానంబునంబుత్త్రిలా।
భజయాద్యోతకనూత్నకాంతులుముఖా-బ్జశ్రీమిటారింపవా।
రిజనాభోన్నతవైభవంబెసఁగసం-ప్రీతిన్సుఖాసీనుఁడై॥ ౧౪॥

సీ. కరకంకణధ్వనుల్-ఘల్లుఘల్లనిమ్రోయ,
సుందరాంగనలు-వీచోపులిడఁగ।
విద్వన్నికాయంబు-వివిధశాస్త్రార్థముల్,
సిద్ధాంతములుసేసి-చెప్పుచుండ।

వందిమాగధబృంద-మందందఁ బిరుదావళుల్,
పొగడుచుఁ గేలఁ గేల-నెగడుచుండ।

వీణారవానూన రాణామృతంబుల,
గాణీలు రాగ్గరు-గింగఁ బాడ।

ఆ. వ ప్రతిబాంధవమిత్రసా-మంతగణము।
నీలలుసంగ దేవేంద్ర-వైభవమున।
గొండుకొలువుండిననన్ను-మన్నించి లికె।
భవ్యతరకర్ణభూషణ-భూషణముల (౧౫)

గీ. కందరామాయణము మహా-నందసరణిఁ।
జెప్పి శ్రీరామభూపాల-శేఖరునకుఁ।
గృతియొసంగి జగద్ధిత-కీర్తిఁ గాంటి।
వాదిపూజిప్రభాకర-వ్యక్తివిచంద్ర॥ (౧౬)

ఉ. చక్కనినీకవిత్వాపాది-చక్కెరయుంక్కలట్టులై చవుల్।
గ్రక్కుచునుండుఁ గావునన్-నోకసత్కృతినిన్ను వేఁడమా।
కెక్కుడుకాంక్షయున్నదిక-నీశ్వరకాదనకుండఁ దేటయా।
ఫక్కిఁ బరాశరస్మృతిఁ గృ-పాతిమాకుఁ దెనుంగుఁ జేయవే (౧౭)

మ. శ్రీనవాణీప్రథిమానకౌల్యమున వి-జ్ఞానేశ్వరీయంబుఁ గే।
తనదాఁ డెల్లనరిఁ జెమున్నుఁ బరమా-ర్థజ్ఞానియై నాదు ప్రా।
ర్థనవీవి త్తజేఁ గౌరవించిబడిఁ బా-రాశర్యమాంధ్రీకరిం।
చినను న్ధన్యునిఁ జేయవా యన్యగణరా-శీమంత్రిచూడామణీ॥

ఉ. “గొప్పప్రబంధరాజమున-కుందగునట్టిమదీయవాగ్విధం।
బిప్పడలంతిదీకృతికి-నెట్టులుఁ జెప్పదు” నంచు నెంచకే।
చొప్పనసైనస్వల్పమని-చూడక యిప్పని కొప్పుకొన్న చోఁ।
దప్పకనీకవాకునుయ-థార్థసుఖంబులుదీనఁ జేకురుఁన్ ॥ (౧౮)

వ. అని నయవినయ విశ్వాసభయభక్తులై నెన్నుతిఁ బరిస్తుతంబుగా ననేక చిరత్నరత్న భూషావిశేషంబుల నర్పించి సారఘనసార సారంగమద వాసనా భాసురంబగు తాంబూలం బొసంగుటయు నమందానంద తరంగితాంతరంగుండనై మహాప్రసాదం బని యంగీకరించి తద్గ్రంథానుసంధానంబునకు జాత కౌతూహలుండ నగుచు నేతత్కృతినాయక రత్నాన్వవాయ క్రమం బభివర్ణించెద. ౧౦||

కృతిపతివంశాభివర్ణనము.

సీ. ఆద్యంతరహితుండై-యఖిలలోకంబులు,
దానయై యెవ్వఁడు-తనరుచుండు|
సకలచరాచర-జంతుజాలంబులు,
పాలుపొంద నెవ్వని-బొజ్జనుండు|
వాయ్వగ్నిసూర్యేందు-వసుధాతలంబులె,
వ్వాని యానకుఁ దప్ప-కుండ నడచు|
మూర్తిత్రయంబును-పూర్ణమై యెవ్వాని,
గాత్రంబునందుఁ బ్రకా-శ మొందు|

గీ. నట్టియాదివిరాట్పురు-షాగ్రసీమ|
బ్రహ్మతేజోవిశేషసం-పత్తితోడ|
వేదములతోడఁ బుట్టునై-వినతికెక్కె|
సద్గ్రహణాంబువిమలశో-భాగణంబు|| ౧౧||

వ. అందు. ౧౨||

సీ. ఒక చేతగోముఖం-బొక చేతశిఖిముఖం,
బెవ్వారు ఘటియించి రేపుమీఱ|
నొకవంక వేదంబు-నొకవంక భేదంబు,
నెవ్వారు దాల్చిర-హీనబుద్ధి|

నొకకంటయోగంబు-నొకకంటభోగంబు,
నెవ్వారువరియించి-రిద్ధశక్తి|
నొకచోనుపేంద్రుని-నొకచోసురేంద్రుని,
నెవ్వారుసేవించి-రింపుతోడ|

గీ. నాగరిపోషుగరీవాసముద్ధ-తైరవారు|
శాపమునఁజాపమునశక్తిఁ-జూపిరెవరు|
నాత్రిపుశ్రీతమునక్షాత్రిమునఁగూడఁ-బ్రబలిరెవ్వ|
రట్టివారాఱువేలవా-రందులోన|| ౨౩||

శా. శ్రీమూర్తిప్రేగడ్డాన్వయాంబికల-శ్రీనొప్పుఁదక్షారుఁడే|
హేమాద్రిస్థిరధైర్యుఁడప్పయధరా-ధీశుండు వైమానిక|
స్వామింగన్నడసేయుభోగమునభూ-చక్రంబుపాలించెఁబ్రో|
ద్దామప్రాభవశక్తిరాకులముం-దారంబుతోండఁడప్పఁడే|| ౨౪||

సీ. ఏదాతఁగనుఁగొన్న-నాదయామయున్న,
సత్రముల్ మృష్టాన్న-సమితిఁబెట్టు|
నేభూమిఁగాంచిన-నాభోగిడించిన,
కాలఁకులునిర్మల-జలములానఁగు|
నేదిక్కుఁజూచిన-నాదాక్షరోచిన,
వనపఙ్క్తులుత్కృష్ట-ఫలములీను|
నేనేలఁజుట్టిన-నాకేతగట్టిన,
దేవళంబులుస్వామి-సేవలిచ్చు|

గీ. నేనెలవుపెట్టిననుగాని-యాన్నృపాలు|
చరితమానందకందమై-సజ్జనులకు|
వాంఛితార్థంబులెల్లస-ఫలముసేయు|
రాజమాత్రుండెయప్పల-రాజవరుఁడు|| ౨౫||

ఉ. అంబుజనాభుఁడింద్రక-రాజ్యము పట్టినరేఖఁ దోఁపరా।
మాంబను సద్గుణాళిజగ-దంబను నాతఁడు పెండ్లియాడి యా।
నాంబకదివ్యవిగ్రహున-నంతబలాఢ్యునిఁ బూర్ణకీర్తియు।
గ్బింబసమానవక్త్రునరి-భీకరుఁ గాంచెఁ గుమారశేఖరున్॥ ౨౭ ॥

సీ. బుద్ధికౌశల్యంబు-పోలుపొందఁగ నోటాన।
కోట్లాదిధనంబులుం-గూడఁబెట్టి।
రజతాద్రికెనయైన-రాణించు ప్రాసాద,
ములుం గొల్లలుగాఁగ-వెలయఁజేసి।
ప్రబలులై యొసఁగెడు-పార్థివేంద్రులతోడ,
దులతూఁగి వారితోఁ-జెలిమి నెఱపి।
రాజాదిబిరుదముల్-రంజిల్లఁగా నూని,
రాజ్యలక్ష్మి వరించి-పూజ్యతఁగని।

గీ. చిన్నమాంబయు శేషమ్మ-సీతమాంబ।
రంగమాంబయు భక్తిని-రతిరంబుఁ।
దన్ను సేవింపఁగీర్తికాం-తాభుజంగుఁ।
డాతఁడు భుజంగరావువి-ఖ్యాతుఁడగుచు॥ ౨౮ ॥

సీ. గోత్రపావనుఁడయ్యు-గోత్రాధిపతియయ్యు,
భూరిభోగమున గో-త్రారి యయ్యెఁ।
గమలనేత్రుండయ్యుఁ-గమలాప్రియుండయ్యు,
నౌదార్యమునఁ గమ-లారి యయ్యె।
దానవీరుండయ్యు-దానశూరుండయ్యుఁ,
బాలనంబున దాన-వారి యయ్యెఁ।
బురపాలకుండయ్యుఁ-బురుషోత్తముండయ్యు,
నరిఖండనమునఁ బు-రారి యయ్యె।

గీ. ననుమజగదభినుతిఁ గాంచె-నమ్మహేంద్రుఁ
డాకళానిధియానృపా-ర్యకుఁడాప
రాజితద్విజరాజమూ-ర్ధన్యుఁడాభు
జంగరాజన్యుఁడాభృతి-సజ్జనుండు॥ ౨౮॥

ఉ. అమ్మహిదైవతాగ్రగణ-సంచితభక్తిజలిర్పఁగొల్చువా
రమ్మహిమాచతుష్టయము-నంబరగంగినసుచిన్నమాంబకే
యమ్మద్వితీయభార్యతద-నంతరపేర్మి యనిసీతమాంబరం
గమ్మతురీయభార్యయిటు-లాసుకతిమాంబలొప్పవారిగాఁ॥ ౨౯॥

సీ. అతిచంచలత లేని-పతిభక్తియొకఁటిగాని,
గరువంపువడెమాని-పరగుదేని।
బెట్టుభర్తలవీడి-యొకట్టినేకూడి,
చిలసంబుపోనాడి-చెలఁగుదేని।
నత్తయొత్తిడికోర్చి-కాడనిమడిఁజేర్చి,
యెంగిలిపలుమార్చి-యొసఁగుదేని।
జట్టుపుట్టువుగాక-సమసిజోకనిబోక,
గడుసుఁదనములేక-నడచుదేని।

గీ. శ్రీమహాలక్ష్మ్యధరణీవా-జీవ్యదాణి।
లోకకథమ్మనసాటి సే-యుటకుఁదగుచు।
రతులశుభపతిసుతప్రాప్తి-కృతిసదృశ।
పారవతికిసుకృతికిశే-షమ్మసతికి॥ ౩౦॥

ఉ. ఆయతమై విద్యవిన-యమ్ములు బోధనశక్తి పుట్టిన।
ట్లాయమగర్భమందు దయ-మైరిశశాంకనిభానసల్ దటి।
శ్రాప్రియతనూసముజ్జ్వలల-పారసతీహితదానధర్మని।
స్థాయుతలిద్దఱంగినల-సావ్యలుసుబ్బమశేషమాఖ్యలఁ॥ ౩౧॥

గీ. వారిలోఁ సుబ్బమారాపు-పరమభక్తిఁ|
గోవిందయించెను గుజాడ-కుంపపర్తి|
వీరభద్రాఖ్యసుతులవి-శేకరుస్ర|
స్వైర్యజితకాంచనాహారుఁ-సచివవర్య|| 32||

గీ. పిడపర్తమ్మరాపున్ప్రతిపావి|
రేవుకులచంద్రు శ్రీరామ-ధీరమంత్రి|
విమలగుణపాత్రగుంటెల్ల సాని-హితకరాష్ట్రుఁ|
గాంచెనగసింహరాయవి-ఖ్యాతపుత్త్రి|| 33||

వ. ఇప్పుడిది నా పరాశరశిరోభూషణంబు ద్వితీయ కళత్రంబునందు నిర్మలేందు పుత్త్రికా సంతానంబు సంతాన సముదాయంబు పడసెన య్యది తామరతంపరై చెలువొందుచున్నది ||

సీ. గరితలతలసొమ్ము-గయ్యాళికలదిమ్ము,
పతిభక్తికిరవును-బ్రతులగురువు
మరియాదలగనిడ-గరుణమ్మునకుఁజేను,
దయకుఁబుట్టిల్లుని-ర్దయతముల్లు|
పరమార్థములవాడ-పాపమ్ములకుఁబీడ,
కలుములపంటలే-ములకుదంట
యడకపలకువీడు-దుడుకులకెరతాడు,
గోనములకరవుగు-ర్గుణపుగవువు|

గీ. సత్యములకాటపట్టైన-సత్యములను|
మాన్పుటకుఁజాలువాకట్టు-మందుచెట్టు|
మేలులకుగీముకీడుల-పాలిగామ|
యారెయిలఁగల్పవల్లిచి-న్నమ్మతల్లి|| 34||

ఉ. సంచితవాగతీతబహు-జన్మతపఃపరిపాకవాసనన్|
మంచికుమారుమాటనుకు-మారుఁగుమారజయిప్రతాపుడు

ర్గాంచితిమల్లికార్జునస-మాఖ్యనినాయుమకాంచికొంచెఁగొ|
మ్మంచులమించుబోడిరతి మించినయొక్క కుమారికామణిన్ ॥ ౩౭ ॥

క. ఆయమ్మతన్నునిటుగా|
మాయమ్మాయనుచువాఁగు-మామాకౌసల్|
పేయమ్మనఁబిలువఁగరా|
మాయమ్మాయనెడుపేర-మహిరంజిల్లెన్ ॥ ౩౮ ॥

క. కురుముద్దాలకులాంబుజ|
తరణిన్ గోపాలకృష్ణ-ధరణీసురుధీ|
వరునిన్ వరునిగనాసతి|
వరియించెన్ మంచిదివసము-వరియించెధనన్ ॥ ౩౯ ॥

సీ. ఎవనిపరాక్రమం-బినుప్రతాపముఁగ్రిందు,
పఱపభానుఁడుశీత-భానుఁడయ్యె|
ఎవనిదానముకల్ప-వృక్షంబుమీఱఁగా,
దేవతలెల్లభూ-దేవులయిరి|
ఏసభ్యుకీర్తినా-దీసంగమంబున,
వార్థియిమ్మహిక్షీర-వార్థియయ్యె|
నేమహీపాలుండు-భూమిపాలింపంగ,
రాజ్యంబుశ్రీరామ-రాజ్యమయ్యె|

గీ. వతఁడుతిగభీముఁడతిధనుఁ-డత్యుదారుఁ|
డభ్రగంగాప్రవాహాంశు-భ్రాంశుయశుఁ|
హీరనీహారఘనసార-సారకీర్తి|
మల్లికార్జునరాయాఖ్య-మహితమూర్తి ॥ ౪౦ ॥

గీ. కట్టించెనేతల్లి-కైలాససమముగా,
రమణీయమైనస-త్రములగములు|

పెట్టినవి తేమాత-పొట్టలు పిగులఁగా,
సభ్యాగతులకుఁబ-కాన్నపఙ్క్తి|
పెట్టించె నేయమ్మ-దయాదయి వాఁరఁగా,
బీదలపాలగు-భిక్షుములను|
పెట్టించె నేదేవి-నిఖిలాశుభనిచయ,
ములనుదానేలెడు-పుడమినుండి|

గీ. రట్టిసీతావిజయలక్ష్మ-మాంబసకల|
సుగుణనికురుంబసక్రీ-చ్ఛకకదంబ|
యాస్యజితచంద్రబింబద-యావలంబ|
యగునిపట్టపురాణిప్ర-త్యక్షవాణి|| ౭||

క. ఆదేవికిమున్నుభవా|
నీదేవికిషణ్ముఖుఁడుజ-నించినమాడ్కిన్|
గాదిలికొమరుఁడుకలిగెం|బ
మోదావహుఁడగుభుజంగ-భూవిభుఁడెలమిన్|| ౮||

సీ. బీదసాదలుసేయు-విజ్ఞాపనంబులు,
బింకమింతయులేక-వినెడువాఁడు|
వినిపరామరిక చొ-ప్పునవారివారిలో,
మంచిసెబ్బలనుగు-ర్తించువాఁడు|
గుర్తించుధర్మవు-సుంతప్పకుండగా,
యొసఁగుతీరుపులఁదా-నొసఁగువాఁడు|
నొసఁగితానొసఁగిన-పసమీరున్యాయముల్,
నడుపఁగానంతో-షించెడువాఁడు|

గీ. నిజమునకురాజనలువరాఁ జికిరికాణ|
విడువకుఁడెంకిలుబ్బుల-వినుమవంకి|

కరుణకుబిడారు మేల్ రాచ-సిరిగుడారు।
రారుసరదారుఁ డాజమీం-దారుఁడరయ॥ ౪౨॥

పట్టెంబుపైనెక్క-నాఁగట్టినజాలు,
గోపలు మేడలు-కుప్పలెంచు।
జాళెంబుగోళిపిడు వారించిపదలిన,
చేటలు గోటలు-పెక్కు మూఁకు।
మత్తిఁగణించిహయ-సూయు చివిచిపిడిఁ
పరుషాంకఁ జెరుపులు-దోడువాఁడుఁ।
గళ్ళెంబుసడలించి-కాంతాతరలు గోల్పు,
గుండులుఁ గొండలుఁ-గూలదాఁటు।

గీ. నారయుప్పొంగితము వారి-ధారితమ్ము।
యారెప్లితమూరిరేఖ-మునుమంవల్లి।
తమ్మనుచుఁ దోడుదొరలుచి-త్రముగఁ జూతు।
రతినిజూహులరాణబహుధాటి-కేదిసాటి॥ ౪౩॥

సీ. రాజ్యాటనిజమయ్యు-రశ్మి కాసింపదు,
కందులేదెచటఁ జ-క్రములఁబోలిచు।
నరసింహుఁడే కాని-పరుసముల్ పలుకఁడు,
శాంతియుప్పెడుఁ బుణ్య-జనుల నేలు।
ఘనుఁడు వాస్తవమయ్యు-గర్జించి విను మిట్టిఁ,
డప్పులుం లేవు రా-యంచ లెనయు।
వినుఁడంట సత్యంబు-హృదయ భేదమునున్న,
స్థైర్యమెక్కుడుచల్ల-దనమునొమ్ము।

గీ. తానుభోగింద్రుఁడగుటత-థ్యంబె కాని।
క్రిందఁగాలిఁడు నాలుకల్-రెండు లేవు।

నోటనమృతంబొలుకుఁగ-నుంగొనంగఁ।
జితరిపుభుజంగరాయచ-రితగరిమ॥ ౪౪॥

సీ. చూచెనాసరసా-ర్ధసూచనాయతిమృగి,
లోచనాహ్లాదయుముల్-దొలఁచిచూచుఁ।
చెనాకనకాభి-షేచనాయతదృష్టి,
యాచనాగతులనిం-పారఁజూచుఁ।
జూచెనాకూరిరాగ్ని-లోచనాహుతిఁబరా,
లోచనాంతముగా-నేచిచూచుఁ।
జూచెనాభవబంధ-మోచనానూనవి.
వేచనాశ్రఁగా-న్పించిచూచు।

గీ. చూపులననిన్ని చూపులు-నూపనేర్చ।
పేరునకువేయికన్నుల-వేల్పుకాక।
యిట్టిమహిమలునతనియం-దేడఁగలుగు।
నింద్రుఁడెట్లేడుభుజగమ-హేంద్రమణికి॥ ౪౫॥

గీ. అతనియర్ధాంగలక్ష్మిచి-న్నమ్మరావు।
నెమ్మదికిఁదావుశుభముల-న్నిఁటికిఁబ్రోవు।
శీలమునకుపన్నెభర్తకు-వలపుకన్నె।
సుగుణసంపన్నతధ్యమా-మగువమిన్న॥ ౪౬॥

గీ. పుట్టెఁగస్తూరివంశాబ్ధి-పొంగమెట్టె।
మంత్రిపెగడకులాబ్జంబు-మాన్యతఁగన।
నిట్టిచిన్నమ్మరావుఁగ-న్నట్టిశ్రీనృ।
సింహరాయునిపున్నెంబుఁ-జెప్పఁదరమె॥ ౪౭॥

సీ. తనదుపతివ్రతా-ధర్మమ్ముఁగనుఁగొని.
ర్మలమైనవదనముం-డలమెసాక్షి।

తనమనోవైశాల్య-మునకుఁ దొఁగిల్ నవ్వ,
చెవులసోఁకెడుకన్నుఁ-[illegible]యసాక్షి।
తనదు మేలైనని-దానమ్మునకు మత్తి,
నాగేంద్రమఁడయౌ-నంబసాక్షి।
తనముహోత్కృష్టప-త్తనమునకుఁ దదియా,
బ్వన్నె ఫ్రాడిమేని నన్నెసాక్షి।

గీ. తనయుదారదయారస-మునకుసాచి।
పంచదారలు వెట్టించు-పలుకె సాక్షి।
[illegible] చిన్నవన్నరావున-తాద్భవా।
కేయనఁగనో ప్పనిజనాథ-వననమోలఁగి॥ ౨౦।

సీ. అలరుచు నిజమనో వారిలి[illegible].
హృదయమావాసితల-యొత్తువేళ
వింకించునడుగ టు-వెల్లనెంకటములు,
కదుపడసిసదాఘ-మడెరు వేళ।
మొలక లెత్తించునా మూలాగ్రముగఁగ్రోళ్ళు,
తెల్లప్రావృట్టురం-జిల్లు వేళ।
సకలంక ముగఁజేయు-శానందమొసఁగచు,
మొగము శరద్వ్యాప్తి-నెగడు వేళ।

గీ. నెఁమిమాహ్మాంగఁజేయుచు-ద్వైతిసధఫ।
వంగము హిమసపాలుఁ చాలంగ వేళ।
జలజలనరాల్బ్రభువివింత-చూఁగునటుల।
జడిమములనెల్ల శిశిరమై-సంగు వేళ॥ ౨౧॥

శా. ఏపంభూతన శోకురాగమునసా-త్మేశుణ మహానందపా।
రావరంబుఁదేల్చునగ్గిరితమా-ర్కండేయ కారుణ్యవీ।

తాఁ బైశేష్యమునందనూజుఁగ నెం-ద్గా పద్మనాభాఖ్యుఁడే|
జో విద్యాదికసర్వలక్షణవిశిష్టుఁ-డిప్పు మోదావహుఁ|| ౫ ||

సీ. సరిఁ జీవన్నెలవాఁడు-సరిగంచు జగడాల,
జగడాలమోవి కె-జాతువాఁడు|
నెడద యందు వాఁడు తేసిచలి చేని,
సిరి చేని సగము మోము-చెన్నువాఁడు|
నందమ్ము గలవాఁడు-నరవిందము జెందఁ,
కనుదోయి గలవాఁడు|
ముద్దుగులుకు వాఁడు పువ్వుఁబోఁడి నోగసటి,
యొయ్యారపుటికటికి వాఁడు|

గీ. కరికరముఁ బోలు కరము-గల్గువాఁడు
కలిగపుష్పారముఁ బోలు-గల్గువాఁడు
దివాపరము లొంగనోక-నిచ్చువాఁడు
పద్మనాభకుమారుఁడీ ప్రాభవాఁడు ౬ ||

షష్ఠ్యంతములు.

౧. ఏవంవిధగుణగణసం-
భావితపుత్త్రాదిబంధు-సంపద్వైభా-
వాన్వితబంధురభాగ్యా|
దేవాశీర్వచనరచన-తృప్తాత్మునకున్ || ౧ ||

౨. వర్ణితసకలపురాణా|
కర్ణానన్దంబునకును-కర్ణానందునకున్|
దీనజనయశఃపూర్ణా|
రాజవనాకామమాన-జ్యోతిర్జ్ఞానునకున్ || ౨ ||

కం. రంజితఫాలాక్షునకుఁ।
భంజితపరిపంథిభూమి-పతిపక్షునకున్।
మంజులశరీరరేఖా।
కంజాక్షునకసమరణజ-గచ్ఛక్షునకున్॥ ౩॥

కం. అండజవాహానబంభర।
మండితపుత్రపుండరీక-మహితునకుఁ ధరా।
ఖండలునకుద్విజఘనీరా।
ఖండలునకురూపకుసుమ-కోదండునకున్॥ ౪॥

కం. శ్రీమంత్రిప్రెగడాన్వయ।
సోమునకుఁ సీతమాంబ-సుతునకు వెల్లా।
భూగీశ్వరునకుఁ గవితా।
ధామునకున్ శ్రీభుజంగ-ధాత్రీశునకున్॥ ౫॥

వ. పుత్రపౌత్రాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధి యగు నట్లంకితంబుగ నాంధ్రీకరింపం బూనిన శ్రీపరాశర మహర్షికృత ధర్మశాస్త్రంబునకుఁ బ్రారంభం బెట్లనిన.

శ్రీ

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి.

ఆచారకాండము.

మ. హిమవంతంబున దేవదారువనమం-దేకాగ్రధీయుక్తి వ్యా|
సమహర్షిప్రవరుండు గాఁగ మునుల్ - శ్రద్ధాత్ములై వచ్చియు|
య్యా! మహాత్మా! కలికాలయోగ్యముగ నా-చాచారముల్ మాకుఁ దె|
ల్పుము మున్ ధన్యులఁ జేయ వేయనికదున్ - వేఁడంగ నాతండనున్||

గీ. సర్వతత్త్వజ్ఞుఁడను గాను-సదయులార|
ధర్మములఁ బోధ జేయ నా-తరము గాదు|
కలఁడు మా తాత సర్వమ్ముఁ-దెలియువాఁడు|
ప్రజ్ఞ నసమానుఁ డతఁడు ప-రాశరుండు|| ౧॥

గీ. రండు పోవుద మమ్మహా-త్ముండు మనకు|
విపులముగ నెల్లధర్మముల్ - విశదపఱచు|
నంచు వారెల్లఁ దోడరా-వ్యాసమౌని|
కదలి పైనమ్ము సేసి యో-కానొక యెడ|| ౩॥

క. కరవీరలుంగదాడిమ|
మరువక పున్నాగనాగ-మాధవలవలీ|

సరళవకుళపనసాదిక।
తరుషండము లెల్లనల్లి-తతరుచికరమై॥ ౪॥

క. శ్రీకరమై సులలితశో।
భాకరమై ఘనవితాన-పరికరమై పు।
ణ్యాకరమై యతిసాధున్నృ।
గాకరమై సతతమాధ-వాకరమగుచున్॥ ౫॥

క. శుకపికశాకిసారస।
బకహంసకదంబక్రౌంచ-పారావతలా।
వక ఖంజరీటటిట్టిభ।
క్రకరవికీనికరకంక-కలరవయుతమై॥ ౬॥

క. పంరమై బంభరజృంభణ।
భగ్నమైప మళసమీర-కరమై చేతో।
హారమై సుకుచిరసలిలా।
కరమై యాలంబబృంద-కరమైయుచ్చోన్॥ ౭॥

క. చెన్నొందు బదరికావని।
గన్నులకవ్వారిగాంచి-కాంచనగర్భం।
గన్నడ సేయుచు ఋషిసభ।
నున్న పరాశరుని జూచి-యొగిన్మ్రొక్కుటయున్॥ ౮॥

ఉ. అమ్మహనీయుండాత్మసుతు-నక్కునఁజేర్చి సమస్తమానసు।
ఘుస్మితపాకటాక్షమునఁ-గాంచి సమంచితరీతి క్షేమలా।
భమ్ము నుపృచ్ఛ సేసి తరు-వాత నువారలు నచ్చినట్టి కా।
ర్యమ్ము దుగన్ నిరంతరపు-గానివానుఁచుసన్యసుంటుటన్॥ ౯॥

శా. తాతా యీకలియందు మానవులకున్ ,నస్త్రమ్ము లేముందు మీ।
చేతన్ విందుమటంచు వచ్చితిమిదా-క్షిణ్యంబుదై వారమా।

చేతఃప్రీతియొనర్చవంపఁగదవే - శిష్టాగ్రణీముఖ్యశ్రే
ద్ధాతాత్పర్యపరీతచిత్తులఁగృపం - గా ధన్యాత్ములంజేయవే॥ ౧౦

సీ. మనువు వసుఁడత్రి - యముఁడు విష్ణువాంగిర,
సుఁడు నుశనాతాప - సుండు యాజ్ఞ
వల్క్యుఁడు గార్గ్యుఁడా - పస్తంబుఁడు హరిలిఖి,
తుండు శంఖుఁడు దసి - ష్ఠుండు గౌత
ముండు కాత్యాయనుఁ - డుండు ప్రచేతుండు,
హారీతముని దక్షుఁ - డాత్రేయుఁడుం దా
సంవర్తుఁడును వ్యాసు - సలిపిన స్మృతులన్ని,
మున్ను ప్రసిద్ధి పెంపు - పురాణముగను।

గీ. కృతయుగంబునకు మనుదేవ - కృతక ద్వాప
రమునకు భవద్విరచిత - ధర్మములు గూడ।
మీవలనఁ దెలిసికొంటిని - మిగిలి యుష్ట
కలియుగాచారములు సెప్ప - వలయుఁదండ్రి॥ ౧౧॥

గీ. ధర్మశాస్త్ర సూత్రసూక్తి - వచనముల చేత।
రెండుతెరగులుండిరు - రెండునగా।
ములకుఁగావున నవి తెప్ప - దొపిమ ముక్క।
వేగఁగృపకృత్యులనుఁజేసి - విడ్వలుపుఁడు॥ ౧౨॥

చ. అనుఁడుఁ బరాశరుండు పర - మాపము మోముగఁ జెంగలించిన।
మ్మునిసముదాయముంగని య - పూర్వకృపారసమొల్క వారికి।
ట్లను ఋషినర్యులార భన - దర్థము గోచరమయ్యె మీకు నే।
విని చెదధర్మమర్మములు - వీనుల పండువుగా వినందగున్॥ ౧౩॥

క. అవధారు శ్రుతిస్మృతులకు।
భువిని కర్తలగు వెంభ - వుని ధాతయువి।

ష్ణువువీరుసహజముగసం|
భవమందుచుఁజచ్చుచుండ్రు-ప్రతికల్పమునన్॥ ౧౪॥

చ. ప్రతియుగమందునీశ్వరుఁడు-బ్రహ్మయువిష్ణువువీరలాశ్రుతి|
స్మృతులనునిర్ణయింత్రుశ్రుతి-స్మృతికిఁగర్తలువేరుభారతీ|
పతినిగమమ్ములన్విధికృ-పన్వనషించినవానిఁగొంచుస|
మ్మతిఁస్మరియించుచున్స్మృతులు-నత్రిధరన్మనుముఖ్యధీమతుల్॥

గీ. కృతయుగమునంగాఁదపమును-త్రేతయందు|
జ్ఞానముద్వాపరంబునఁ-గ్రతుచయంబుఁ|
గలినిదానంబుముఖ్యంబు-గానధర్మ|
వితతియాయాయుగానుసా-రంబువెలయుచుండు॥ ౧౫॥

సీ. మానవస్మృతిగౌత-మస్మృతి శంఖుని,
స్మృతియుఁబరాశర-స్మృతియువరుసఁ|
గృతయుగమందును-త్రేతయందుఁద్వాప,
రమ్మునఁగలియందుఁ-బ్రబలుచుండుఁ|
బతితునిదేశంబుఁ-గృతయుగంబున, వాని,
గ్రామంబుఁద్రేతాయు-గమున, వాని,
కులముద్వాపరమునఁ-గలియందువానినే,
వదలఁగావలయున-ప్పతితుతోడ|
• నింతమాట్లాడఁబాపియౌఁ-గృతయుగమునఁ|
దాకిననుదోషియగునుత్రే-తాయుగమున|
వానితోఁదిన్నఁదురితుఁడౌ-ద్వాపరమునఁ|
దానొనర్చిననరుఁడుపా-తకుఁడుకలిని॥ ౧౬॥

సీ. కృతయుగమునశాప-మిడిననానిమిషమ్ము,
నవెతాఁకుఁద్రేతయై-ననుదినాలు|

పదివట్టునదియెద్వా-పరమైనఁ గలఁగడు,
వ, దికలియైనహా-యనము వట్టుఁ।
కృతయుగమందుఁదా-మేగిదానమ్మొఁగి,
త్రేతరావించిగృ-హీతకిచ్చు,
టడుగఁగాఁ జేసిన-కిడుటద్వాపరమందు,
సేవఁ గైకొనిదాని-కీవికలిని।

గీ. దాతతాఁ జేగిభక్తి గృ-హీతకిచ్చు
టుత్తమము వాని రావించి-యొసఁగుదాన।
మదియమధ్యముధమంబు యాచకునకు।
నీఁగిమతిసేవకునకీవి-యేవిఫలము॥ ౧౮॥

శా. రాజుల్ దొంగలచేతధర్మములధ-ర్మవ్యాప్తిచేతన్నరుల్।
రాజీవాక్షులచేనసత్యములచే-భ్రాజన్మహాసత్యముల్।
దేజమ్ముల్ వెడునగ్నిహోత్రములు శాం-తిల్లంగమంత్రీర్థస।
తుష్పాజల్ గిట్టునుకన్యకావితతకా-స్వర్గాంచునీదుష్కలిల్॥ ౧౯॥

గీ. ప్రతియుగమ్మునకుఁదగుధ-ర్మములు నను స।
రించినడతురుద్విజులు వా-రినిఁగురించి।
నిందసల్పఁగరాదుప-జ్ఞతయునస్వ।
రూపులైవాండ్రునుంటని-రూఢపుడిమి॥ ౨౦॥

గీ. ఎముకలనుబట్టిపిదపమాం-సమును బట్టి।
రక్తమునుబట్టియున్నగా-రవముఁబట్టి।
ప్రాణచయములఁదులైయుగ-క్రమము మెలఁగుఁ।
జనుటయివియెల్లధర్మనై-సర్గికములు॥ ౨౧॥

శా. న్యాయాన్యాయనిరూపకస్మృతులుసం-ఖ్యాతీతముల్ గాఋషు
లార్యంగానవియెల్లఁగాంచిశడుఁగ-ర్తవ్యంబుగాఁదోఁచినం।

బ్రాహ్మణక్షత్త్రములన్విధించితినిక-స్త్రీప్రజ్ఞ దీపింపమీ।
కార్యధర్మములిప్డు జెప్పెదవినుం-డాసావధానంబుగన॥ ౨౨॥

గీ. ఇమ్మహినిధర్మసంస్థాప-నమ్ముకొఱకు।
బ్రాహ్మణార్థమ్ముగాఁగఁబ-రాఁగరపిన।
విరచితమనెమ్ముకిల్బిష-వారకము మతియు।
నమలపుణ్యప్రదంబు శ్రే-యస్కరంబు॥ ౨౩॥

గీ. జాతులకునాల్గిఁటికిఁసదా-చారవృత్తి।
ధర్మములఁబోధించుచుండును-ద్దానివిడిచి।
ధరఁజరించెడువారెట్టి-ధర్మములను।
జేసినను ఫలమేమియుఁ-జెందలేరు।
నిష్ఫలంబయియవియెల్ల-నీటఁగలియు॥ ౨౪॥

గీ. అనుదినమువారుకర్మములాచరించి।
దేవతాతిథిపూజలు-దీర్చివేల్చి।
మిగులుపడునన్నమెయ్యండు-మెసవుచుండు।
నట్టిశుచిమతిబ్రాహ్మణుఁ-డనఁగఁబరఁగు॥ ౨౫॥

గీ. స్నానయుతసంధ్యగాయత్రి-జపముహోమ।
మతిథిసంతర్పణంబుదే-వార్చనంబు।
వైశ్వదేవంబుననువారు-అవశ్యమైన।
నిత్యకర్మములగ్రజా-నికినెసంగు॥ ౨౬॥

గీ. ప్రీతిఁగలవాఁడునొండెయు-ప్రియుఁడునొండె।
గొప్పవాడునరియొండెమూ-ర్ఖుండునొండె।
వైశ్వదేవాంతమునవచ్చు-వాఁడెయతిథి।
యతనిసంతర్పణంబుస్వ-ర్గాస్పదంబు॥ ౨౭॥

గీ. నిడుదపైనమ్ము గావించి-యొడలుబడల।
డస్సి బలహీనమైన యాకలి-దప్పిఁగొనుచు।
వదనునకువచ్చునట్టివాఁ-డతిథిగాని।
కూటకుమునువచ్చునట్టివాఁ-డతిథిగాడు॥ ౨౮॥

గీ. కొన్ని సందర్భములదప్ప-నన్నియెడల
నంటికాయూరనుండువాఁ-డతిథి కాడు।
ప్రతిదినముగాక యెన్నఁడో-వచ్చినంగు।
వలవన ధమునంగఁ జే-ర్పడుటఁ జేసి॥ ౨౯॥

చ. ఆహకుపవెంపునంగుకల. మారసి చల్లనినీ ఎఁ గాలులం।
గడిగి సుఖాసనంబొసఁగి-కమ్మనిమాటలనేనదీర్చుచుం।
గుడుపుదరంబు నిండనిడి-కొంచెము మారము సాఁగనంపి యా।
పమువునంటి కాఁపతిథి-వచ్చిన నాతనినోముబొప్పగుణ। ౩౦॥

క. వెలితివడియతిథి వెలువడు।
నిలు పెతరులువిష్ణు తుపది-యేనేండ్లంతే।
వెలపొడువు హోమమైనను।
ఫలమేమియు లేక నేల-పాలగునచటన్॥ ౩౧॥

గీ. పారముగు నేలనిడినబీ-జంబుపగిది।
గట్టిపనఁటినిఁదామపై-కంబుకరణి।
మంచివారికిఁ దగునీఁగి-మఱలఁజనకుఁ।
బనికిఁబడుగాని యుడఁగదా-ప్పటికినైన॥ ౩౨॥

గీ. పుట్టుపురుడులునడుగక-వటిచదువు।
సంధ్యలుపరీక్షసేయక-సమయమునను।
వచ్చునతిథిసౌమ్యుఁడాపర-బ్రహ్మయనుచు।
మదినిభావించియాతనినో-మంగవలయు॥ ౩౩॥

గీ. నియతిఁదప్పనియతి వేద-నియతినడచు।
వడుగు, నతిథియుఁ, బూజ్యులు-ప్రతిదినంబు।
సరగ యతియొండె మఱి బ్రహ్మ-చారియొండె।
వైశ్వదేవంబునకుముందు-వచ్చిరేని॥ ౩౪॥

గీ. వైశ్వదేవమ్మునకుఁదగు భాగముంచి।
వేగవారికిబిచ్చంబు-వెట్టవలయు।
బీదయింటికిఁ బెక్కండ్ర-బిచ్చగాండ్రు।
వచ్చునెడనందుముగురికీ-వలయుభిక్ష॥ ౩౫॥

ఆ. వలనుకొలఁదినిట్లు-వటువునకునతిథి।
కివ్వవలయుబీద-లెల్లమఱియుఁ।
గలిగియున్నయెడలఁ-బలువురేతెంచిన।
వారినెల్లఁదృప్తి-వఱుపవలయు॥ ౩౬॥

ఆ. యతికి మొదటనీరు-లందిచ్చి యన్నంబుఁ।
బెట్టియింతనీరు-వట్టిరేని।
నట్టులిడినయన్న-మామేరువునకైన।
యాజలంబుజలధి-కైనహెచ్చు॥ ౩౭॥

తే. గోవుకుగోడిగయేనికఁ-గొనుచుఁదిరిప।
మెత్తఁగావచ్చు భూపతి కేనినతని।
కులముగోత్రమ్ముఁ దగఁగాక-కుడుపవాసంగ।
కలయునది భోగదేవేంద్ర-పదవినొసఁగు॥ ౩౮॥

గీ. వైశ్వదేవమ్ము చేయని-పాపమెల్ల।
వడుగునకుఁబెట్టుకుడుపుచే-నణఁగుఁగాని।
వటువునకుఁబెట్టకుండు పా-పమ్ము మాన।
వైశ్వదేవమ్ము చేయుట-వలనఁబోదు॥ ౩౯॥

గీ. వైశ్వదేవముడిగిగాని-వైశ్వదేవ|
ముడుగువానింటఁగాని, సా-పడుద్విజుండు|
కాకజన్మంబుఁబొరయుచే-కాకస్వకృత|
పుణ్యములవాసియమలోక-మునకునరుగు|| ౨౦||

గీ. పిత్రుమహాఘాతకుండైన-విప్రుఁడంతె|
గాయినఁజండాలుఁడైనఁబో-పాతకుఁడైన|
వైశ్వదేవాంతమునవచ్చు-వానిస్వర్గ|
దాయియగునతిథిఁగాఁదల-పోయునయ్యు|| ౨౧||

క. వసిఁబాఁగతోడఁగానీ|
చెడుదక్కునదెసకుమొగము సేసియుఁగానీ|
యెడమచరణమునహస్తము|
నిడికానీకుడువఁగూడ-దిదిగాధురము|| ౨౨||

రాజధర్మము.

సీ. ప్రతిమలుదోలఁగంగ-వైచి, వేదములను,
జగువృటమ నిబి-చ్చమునఁబొట్టి|
గడిపెడుకడుగులు-గలిగితెక్కలికాండ్ర,
కింమనూళ్ళెల్ల శి-క్షించిరాజు|
పైఁబడివచ్చుతెం పరులగపగతురఁ,
జేఁగైదువులకెరఁ-జేసివైచి|
సుజనులఁబ్రోచుచుఁ-గుజనులఁజీచుచుఁ,
బాడితోఁబుడమిఁగా-పాడవలయు|

ఆ. ప్రాసునోవకుండ-మంచిపూవులుగోయు|
వానిరాజనుండ-వలయుఁగాని|

బొగ్గులకుఁ గవేయుఁ-బొడుచుటమన్నిలఁ
కుఱుపు కాదు దాన-మడుగుటొప్పు॥ ౪౩॥

వైశ్యధర్మము.

ఆ. వడ్డిచేపఁ ఁరంబు,-వాణిజ్యమును, దతా।
నాలనమ్ము ... తుఁ నను,-నాల పెంపు।
నేఁ గన్మ్న ... -సిం ... తధర్మమ్ము।
లార్యనీ ... గు-రర్యతతికి॥ ౪౪॥

శూద్రధర్మము.

గీ. పాటులం గొలిచి యుంట-యే ... ధర్మ
మంద్రదుఁ గాలకు జాతికి-ల్లదియుఁ జేతుఁ।
జేసియు న్స్వనిర్మలా ల్-సేసి రేని
వారలకు దాఁ గాంతురు-ఫలము తేరు॥ ౪౫॥

ఆ. తేనెపాలు వెలుగు-నూనెవ జ్జిగయుప్పు।
వీని శూద్రజాతి-కి ... ఁపు।
వచ్చుదోషము ... నాచు-వానిదూఱుకమీఁది।
... లందు-వాడఁడగును॥ ౪౬॥

ప్రథమాధ్యాయము సంపూర్ణము.

ద్వితీయాధ్యాయము.

గీ. కలియుగమునందు సేవ్యంబు-కలికాలముల।
భవనభర్తలకొప్పిన-పాడియగుట।
యగరియొనర్పు క్రమంబిష్ట-సాంతముగను।
విని చెడఁబరాశరుని నాఁడ-యనుసరించి।

క. కలు మాంసము లమ్ముట, తన।
వలదను నవితినుట, వావి-వదలుట, ద్విజకాం
తలగతి, శుక్రితిగమనము, కలి।
లలక్షీగముఁగొంట, కాఁపు లకునాకదముల్॥

॥

బ్రాహ్మణధర్మములు.

సీ. షట్కర్మనిరతుఁడౌ-చారవంతుఁడు నగు,
బ్రాహ్మణుఁడాత్మజీ-వనముకొఱకు।
చేలదున్నుట యూన-నింద్యకర్మమైను,
చెలఁగును, కాని, కర్షించునాతఁ।
డాకొన్నదైన, హీ-నాంగముకలదైన,
దూఁపగొన్నదియై-నోపకుండు।
నదియైన, బలుడన్ని-నదియైనఁ, దెవులుగొ,
న్నదియైన, మగతన-మరినదైనఁ।

గీ. గాక దృఢతనువయి లెస్సఁ-గడుపు నిండి।
నట్టి వృషభము నలుకను-గట్టి సగము।
దినముదనుకను పని సేసి-తెగిన పిదప।
నొడలు గడిగి స్వకర్మముల్-నడపపిదప॥ ర= ॥

గీ. జపము పొసంగింది దేవతా-ర్చన మొనర్చి।
యగ్ని కార్యమ్ము నెరవేర్చి యోగమంబు।
చదివినామిట నన్నంబు-స్నాతకులకు।
విప్రు [illegible] బెట్టి ల[illegible]

గీ. [illegible] సవము చేయము [illegible] -గడ [illegible]।
న[illegible] ల్పసే మధా-న్య[illegible]
[illegible] లకు [illegible] పిలు [illegible] -యూగ [illegible]
[illegible] బిపిని యోగమున [illegible] -[illegible] నగు॥ ౪౧॥

గీ. బా[illegible] లు నేయు ముదిత్రైన నాసిరసు।
[illegible] లునూ[illegible] [illegible] గల [illegible]।
నేని[illegible] లగ [illegible] గా-ని [illegible] మ్ము।
[illegible] ముగ [illegible] ల-నమ్మి రని॥ ౪౨॥

గీ. పాలు [illegible] న్నటమాహా-సా[illegible]స్త్రి।
[illegible] యునా [illegible]।
చమ్మ [illegible] లొక్క [illegible] సారము [illegible]।
చె[illegible] వానిక [illegible] -షి [illegible] చెమ్మ॥ ౪౩॥

ఆ. చెప్పు, బో[illegible], క[illegible] -పిసి[illegible], మొలుకకు।
గురిలమునను [illegible] ము[illegible]-క [illegible] సనమున।
[illegible] గొట్టి [illegible] ల-[illegible] లుసరు।
నఘుముమా[illegible] * [illegible] -[illegible] ను॥ ౪౪॥

గీ. ఎంతగా పైనగానిమ-[illegible] సుము [illegible] కు।
రాసిల [illegible] మ్ము పాలు పే-రా[illegible] సి।
పెట్టకు [illegible] డినవాని బా-పిష్టుయుని [illegible]।
దొంగయాని యూను గనిలో-ల [illegible] -గ[illegible] గనల [illegible]॥ ౪౫॥

* [illegible] ము[illegible] వందు [illegible] దా[illegible] నే [illegible] ట.

క. నొరకాంతి(ం)నొకటిప్ప రా।
సురునకుముప్పదిఁటనొకటి-మఱి దేవునికి।
ల్లెరువదొకటనొకటియును।
వరుసంబ్రాహ్మ్యము వలెన-వరజుఁడు పొటన॥ ౪౮ ॥

గీ. పరపతులుఁ గూడఁ బైరుపం-టలను జేసి।
దేవతా బ్రాహ్మణులఁ బూజఁ-దీర్పవలయుఁ
గోములు బ్రాహ్మణులను గూడఁ-గోరి కృషి యుఁ।
చెక్కడము పేరారంబునఁ-జేయుటొప్పు। ౪౯ ॥

గీ. ద్విజులకొలువులుమానివి-విశ్వములయిన
పనులు చేసెదు శూద్రుల-వలయుటలుఁగు।
ననుచుఁ జెప్పినయివిసనా-తనపు ధర్మ।
మర్మములు వాక్కులముల-మానవులకు॥ ౫౦ ॥

ద్వితీయాధ్యాయము సమాప్తము.

తృతీయాధ్యాయము.

సీ. ఇఁకఁ బురుడులకుమ-యిలలకుసుచిగబి,
యింపఁగలను వినుఁ-డేర్పులన్న।
దినములఁ దాఁచువి-ప్రునకుఁ బంక్తిఁ జెందురా,
జానకుఁ బదేను బ-ద్మ్వకుఁ గాపు।
జాతికి నొక నెల-ప్రేతనూతకమని,
క్రమము విధించెఁ బ-రాశరుండు।
వెండియు పాసనా-విధి నేయుతతిమాత్ర,
ము గజానికి మైల-లంట వెపుడు॥

ఆ. పుట్టుచున్న కోళ్లకును - ముట్టఁ గొల్పుదురు।
పదియుఁ బదియు రెండు - బదియు నైదు।
దినముల గజ్జపక్క ఘనముఁ జేరికి।
గాపునను కనలు దాఁకు - నెఱుఁగుఁ బారుఁడు॥ ౫౯ ॥

మ. ఒకదినమున్ శుద్ధుఁడగు ... మొదలు ఖైదుకుండు నై
దికుఁడయి యంతమాత్రనవి - ధేయము ... దినమ్ములన్నైన్।
దికుఁడును గాక యుగ్గ్ని విధి - దీర్చుట ... లేక నామమా।
త్రకుఁడగు పాలువానికిని ... దినాల శుద్ధికిన్। ౬౦ ॥

ఉ. ఎక్కువ జాతివాఁడతను - తృప్తకుఁడాతఁడు లేక యొక్క ... తెగ।
దక్కువదానిఁ జేకొనిన - దానికిఁ బుట్టిన బిడ్డలయ్యకే।
ఫక్కి నిగల్గు నాకరువ - వారి నరింతురు శౌచకంబులోన్।
డొక్క ప్రథంబు పుట్టుటది - యెప్పుడు వారలకట్టి చోట్లలన్ ॥ ౬౧ ॥

గీ. అట్టి వారల్ల మైలల - ననుసరింప।
వలయుఁ దప్పనిసరి మాఁదు - తలలుఁ దాక।
యేనసయు నాలవయుఁ మఱి - యేడవయును।
తలల కల్లనఁ బిండంబు - వలవసగని। ౬౨ ॥

గీ. నాల్గుతరములవారికి దినము లుండు పది ...।
నైదుజరిగిన నాలును - నాలుగైన।
నాల్గుమఱియోఁ డుదనుకొని - నమునాసం...।
సలుపఁగావలెఁ దప్పక - శౌచకమును। ౬౩ ॥

గీ. వలసి పైనుండి పడిచచ్చు - వానికగ్గి
నతిక మృతిఁ జెందువానికిఁ ... విలాంతి।
యందు గిట్టినవానికి ...।
దాను మైలలు లేవు ప్రా - నములు దీసు॥ ౬౪ ॥

గీ. పండ్లవనికూంద సొనుజారి-పడినపిండ|
మునకుసంస్కారములు లేవు-పొట్టఁజచ్చు|
ఋతుకుసుమాసములు లెక్క-యిడుచుమనెన్|
దివసములు మైలశల్గిరో-తీర్పవలయు॥ ౬౫॥

గీ. కడుపయిననాల్గుమాసముల్-గడచుదనుక|
స్రావమని యందు నైదాఱు-జరుగుదనుకఁ|
పాతమని యందుఁ బైఁ బ్ర-సూతి యనియుఁ|
దెలిసి పదినాళ్ళు గడచుండ-వలయుఁదల్లి॥ ౬౬॥

గీ. పండ్లువచ్చినరాకున్న-బాలకునకుఁ|
గూకటులు వెట్టిరని నా-[illegible]|
విధులొనర్పంగవలె కొంచె పిండకులకు|
మూఁడునాళ్లు మైలశ [illegible]॥ ౬౭॥

గీ. స్నానమునఁజేయుడంత సూత-కానిని సుతుఁడు|
కవ్వియోర్పడ్డనాశ-నాఁడు వలపుట్టి|
వెండ్రుకలు దీయు మూఁడాళ్ళు-శిశుపుదెందు|
చేసినట్లైనపదినాళ్ళ-పిదప శుచి॥ ౬౮॥

గీ. మైలగలయింటివారంస-పర్కమొనయు|
కున్నవారికి, ద్వేలిమి-యున్నవారి|
కి, వటువునకట్టె మైలలు-దవులవట్లు|
గానవారెల్లకర్మముల్-గడుపజనును॥ ౬౯॥

గీ. కలయికలచేతవిప్రుఁడు-గాసిపొందు|
మయిలలందుట, యట్టిసం-పర్కమునను|
జేయకుండుట చేతసం-చియయిఖుంట|
ధర్మనిర్మితకర్మముల్-గర్మ[illegible]లకు॥ ౭౦॥

సీ. పచ్చెనపనివాఁడు వంటవాఁడును వజ్జ,
బానిసవాఁడును-బంగారికత్తె।
శూరకుండు రాజును-శ్రోత్రియుండును వీర,
లందఱుతెవ్వరే-లన్నపుడ శుద్ధు।
లాహితాగ్నులు వ్రతి-యా సన్యాసును,
... ఋతువులరా-జాజ్ఞఁబడసి।
వట్టివారును మీఁది-సూత్రుఁ డెరిఁ జకిం,
బాలువాయును రుయాద్ధ-మునకు సిద్ధు॥

గీ. పడినవానికవాఁడ-దోడ...
బాగలవానికి త్ర్యక-మునకుఁగాఁక।
గాడినవానికి నన్నంబు-గుడుపయత్న।
పడినవానికివైళ-వైదికంబు॥ ౭౧॥

గీ. ఒరస సేతకయ్యన్నన-వ్వారిటిబిడ్డ।
యయ్యయ్యమున్న మునుకుపి-యాగునాకాని।
యవ్వాయయునొట్టబు లేఁత-రాజమాత్రి।
మరుచిపదివాళ్ళగడచిన-...డునకు॥ ౭౨॥

గీ. పురుడువడసినవారిని-ముట్టికేని।
గలుగసేరదుదోఁసను, శం డులకునయున।
స్పర్శదోషము లేదుసు-స్నాతులేని,।
దల్లులకుఁ బదివాళ్ళవి-ధాయకంబు॥ ౭౩॥

ఆ. పురుడువోసికొనిన-పుడుతఁ పెండ్లాము।
ముట్టకొన్న జన్ని-గిట్టనిడక।
పదిదినంబు లుండ-వలయు సనాన సుబి।
తప్పదాతఁడెంత-గొప్పయయిన। ౭౪॥

గీ. కలియుగంబున చేతదోషంబు-కలుగుచుండు|
సద్గుణికి దినదురితము లంటకుండుఁ|
గాననన్నివిధాలవి-జ్ఞానులైన|
వారలీసంకరములను-వదలఁ బొప్పు|| ౭౫||

గీ. పెండ్లియందును జన్నంపు-వేళయందు|
దేవతోత్సవమందును-దీర్థమునను|
ప్రస్యమున కెట్టియు దిశుయము-రాదు గానఁ|
కలఁచినట్లది చెప్పంబు-కలుపవచ్చు|| ౭౬||

గీ. పుట్టువాఁ పులపదినాళ్ళ-ముసరులోన|
పేరొకటివచ్చెనేనిగ-ణించినట్టే|
రెండవదిమొదటనంత-రించుచుండుఁ|
గాన రెండునుఁ జేయము-ఖ్యంబు కాదు|| ౭౭||

గీ. పోతులనుగావఁజనియొండె-పసులకొఱకు|
నొండెఁ జెఱఁబడ్డస్త్రీఁగావ-నొండెమతియు|
దుర్గమునకునొండెఁజచ్చిన-పురుషవరున|
కొకదినమునశౌచముండునె-క్కుండ డెపుడు|| ౭౮||

ఆ. మొగ్గరమునఁ బోరి-మ్రగ్గమొనగాఁడు|
నాసలడఁచియమలుఁ-డైనయోగి|
పుడమిలోనవీరు-పూషణబింబంబు|
గండిఁబొడువఁజాలు-దండివారు|| ౭౯||

చ. అనిమొనఁ బెట్టుతోకిసిగ-యూడుచు నత్తిన పెద్దకత్తిచే|
క్కనటులనేచుచున్నదుట-కేశలవీరరసంబు జేగుఱిం|
పసముసంగరంబునల-వంతియువెక్కసి(గొ)క్కకుండుఁబ|
చ్చినజగ వెట్టిసత్యముగఁ-జేరుననిస్తులపుణ్యలోకముల్|| ౮౦||

గీ. బాసటఁగ వచ్చినట్టియా-ప్రాబలెల్ల
బుఱ్ఱింగిబలుసేగిఁజిక్కి-వా-పోవువానిఁ
గనికరము సేవ సెక్కెనఁ-గాపఁజాలఁడు
మనుజుఁడతుల క్రతుఫలంబు-లనుభవించు॥ ౨౧॥

క. గదలును బాణములుం గొని
చిగుపలు గాఁ గొట్టఁబట్టి-చెట్టినుగనిరయి
వ్రిదముగు దేహము వేలుప్రు
ముదితలు చరియించు త్రిగుల-మోహాతురలై॥ ౨౨॥

క. నామగఁడే నామగండని
వేమఱు నెదనొత్తికొనుచు-వేవురుసురనా
రీమణులమోహతర సరి
గా త్రిమాహాతు నాచికొంట్రి-క్షణమాత్రము లోకా ౨౩॥

శా. ఏలోకంబతుల క్రతూత్సవఫలా-నీకంబునంగల్గునో
యేలోకంబునఁ బారమార్థిక-సుఖుండు యోగీంద్రుఁ డందుఁ దానుండునో
యాలోకంబరచేరి దానరుఁడు మున్-ద్వారాతి సన్న్యాసియై
వ్యాలోలన్నిశితాసినాస్తుఁడయిపీ-ఠా వేశతంగూలినన్॥ ౨౪॥

క. గెలిచిన చోసిరి చేకురు
గెలుపక యడచినను దేవ-కిసలోష్టులఁ
గలిచేకురు క్షణమునఁ జను
నోలుకునఁ జనుటకెంత-యోనుసుక సేలా॥ ౨౫॥

ఉ. మెత్తుఁడు పోలె మేని చవి-మానినటించుచు నెమ్మొగంబునన్
నెత్తురుచిమ్మ గిల్లఁగన-నింజరలం దెడువీరుఁ డింపుతో
ల్కొత్తన శత్రుభూమిపులు గొల్వఁగ సోమమున్ద్రావి నెన్గొనన్
త్యుత్తమమైనయజ్ఞమున-హింసాత్మ విఘ్నంబు నవొప్ప చుండెడున్॥ ౨౬॥

సీ. వెనకముంగరలేని-విప్రశేషము మోయు
ద్విజుఁడె యుంగడుగుక-కృత్యజుఁడు మొగయుఁ।
క్రతుఫలమందుఁ జే-కాకవానికి నెట్టి,
శ్రీశలు రాపుకి-ల్బిషము లేక।
స్నానంబుఁ జేసిన-జాలఁగసూత్రకమును,
మాటయే లేగుము-మ్మాటిమైన।
సంగులోదాయాది-నైనఁ బుట్టింపైన,
లేనియా బ్రాహ్మణు-పేరు గొన్నఁ।

గీ. డెత్తివను గాల్చినసూపట్టి-యంత్రమునకు।
ఫలములివియని చెప్పంగ-నలవి కాదు।
మఱియునతనికి నెప్పాటి-మైలమైన।
ముక్కుఁ బట్టినఁ దొలగియా-మూలగనుగు। ౨౭॥

గీ. పాలివాఁడైన నెప్పాటి-బంధువైన।
గాని పెనుఁగు వెంబడిఁ-గదలినడచు।
నతఁడుమరలినపిదపని-శ్వాడియగ్ని।
యించుకస్పృశించి నేయిప్రా-శించవలయు॥ ౨౮॥

సీ. రాచపెనుఁగుతోడ-బ్రాహ్మణుండరిగిన,
నొకరాత్రియుగ్రాత్రక-ముండిపంచ।
గవ్యంబుగొనవలె-ఖట్టికతోనుటి,
దైన రెండుదినమ్ము-లట్టియుండి।
యామీఁదనాలుప్రా-ణాయామములు చేసి,
నరె,నదిశూద్రిని-పాడెయుఁగొనిన।
మూఁడురాత్రులవాన-మునుబట్టివారాశి,
గామియగునదిజల-కంబానర్చు॥

గీ. తొలఁగనిచో నూఱుప్రాణాయామ-ములను జేసి।
ఘృతము బ్రాశించవలె, వెండి-మృగుల నొసఁగి।
మెచ్చుకుచ్ఛిష్టనిమ్మటు-వేగి కాఁపు।
వాఁచి బాలులంగనుఁగొంట-పరమహితము॥ ౮౯॥

ద్వితీయాధ్యాయము సంపూర్ణము.

ప్రాయశ్చిత్తకాండము.

చతుర్థాధ్యాయము.

—— o: ——

గీ. మానభంగము వలనఁ,గో-పాన, నెమ్మి।
వలనను,భయాన,మరి నాత్మ-వధకులోఁగి।
నట్టి స్త్రీపురుషులకును-నగ్నిగతులు।
నింకవిధియింపబడును ప్ర-త్యేకముగను॥ ౯౦॥

గీ. ఎముకలకునిక్కడను చ్చన-కీరవునల్ల।
కెమ్మదోసఁగులకెల్లను-జిమ్మఁజేఁక।
టికిరి కాణంబునరకము-ట్టిగతికరిగి।
నిలుతురాత్మఘ్నయోంస్తూపై-ఖలజనములు॥ ౯౧॥

గీ. వారికగ్ని జలాదిసం-స్కారములును।
లేవుకన్నీరిడుట కూడ-లేదశౌచ।
ములును లేనట్టివారిని-మోసియగ్ని।
యుడినచోఁ దప్తకృచ్ఛ్రంబు-నడపవలయు॥ ౯౨॥

సీ. ఆవుల చేత బ్రా-హ్మణుల చేతను మఱి,
యూరి చేతఁ జచ్చిన-గురితశవము।

ముట్టిన పోచినఁ గట్టెఁ గాల్చి,
వంట సేగనఁగాని - విప్రవరుఁడు
తప్తకృచ్ఛ్రము సేసి - తదనంతరము బ్రాహ్మ,
ణులను భోజనమిడి - వలనుకొలఁది;
దక్షిణ లిచ్చి గో - దాన [illegible]
[illegible] గావించి - కేని [illegible]॥

ఆ. లఘుగురదియుఁ గాక - యట్టిపాపులతోడ
నొక్క వత్సరమున - కెక్కు డుదిఁ
సముల మున్నఁ బాప - సంకుక్కమునఁ జేసి
పతితులగుదురు [illegible] తికిఁ దెప్పి॥ [illegible]॥

సీ. ప్రథమ పక్షమునఁ బ్రది [illegible] ముద్విగ్ర,
[illegible] ము [illegible] యామున [illegible]
పనము నాల్గవ పక్ష - మునఁ బదియూఁసనా,
ములు [illegible] ముంచ [illegible]
మాలవపక్షంబు - నంబుఁ [illegible]
[illegible]
దశపక్షమునఁ బదు - [illegible] పక్ష,
మం లు సేయు [illegible] త్తులనుఁగలయు।

గీ. వారలిట్లాచరించియా - [illegible] స్వర్ణ।
దక్షిణలొసఁగ వలయు నా - పక్ష సంఖ్య
ననుసరించుచు నివ్విధి - యాచరింప।
దుష్టసహవాసదోషంబు - దొలఁగిపోవు॥ [illegible]॥

సీ. ముట్టునీళ్ళాడిన - ముదిత [illegible] నాడు,
[illegible] దీనట్టివం - [illegible]

చచ్చినపిమ్మట-జన్మజన్మమునకు,
విధవయైనరకాన-వెతలఁజెందు|
నట్లకానీళ్ళాడి-నట్టిపెండ్లముతోడ,
రమియింపనట్టివి-భోగ్యుఁడైన|
పతిభ్రూణహత్యచే-వచ్చుదుర్గతికేగు,
దీనసెప్పాటిసం-దియము లేదు||

గీ. బీదయనిరోగియని తెల్వి-లేదనియును|
మూఢుఁడనియును నేనుండ-మాపిమగనిఁ|
దెగడునది కుక్కయై నుఁబంది-యగును నేక|
జన్మములనెత్తు నియ్యిలా-స్థలినిజంబు|| ౯౪ ||

చ. పతిలేనకుండఁ బెండ్లముల-వా స్వ్రతంబులు నల్పలేనినా|
వ్రతములు భర్తయాయువున వశ్యము గ్రుంగుచునుండు నెండియుం|
బతివచనంబుఁ గైకొనక-పత్ని వ్రతంబులు సేయు నేని నా|
వ్రతములు రాక్షసాంగముల-పాలికి నేగు నమత్యహేయమై ౯౫ ||

క. బంధుగులకు జ్ఞాతులకుఁ|
మందులు మాకులును బెట్టు-మానినితోఁగ|
ద్వందిగఁ ద్రావుమగువతోఁ|
గెందును మాట్లాడఁ గూడ-దిది వాపఁగా|| ౯౬ ||

గీ. బ్రహ్మహత్యకునిమ్మడి-పాపదోష|
మొందుఁదిగఁ ద్రాగునట్టియా-యువిద కాన|
దానివర్జించియుండుట-తక్క వేఱు|
విరుగుడోదవదుభువి నెందు-వెదకి చూడ|| ౯౭ ||

కర్మచండాలురగుచు స-ద్గతికి దూర
మగుదురదె నవనిత్యకృ-త్యములు దీర్చ
రగ్నికార్యంబు విడిగియు-హర్నిశంబు
నతులధర్మపరాఙ్ముఖు-లైనవారు ॥ ౯౯ ॥

బలమగు గాలివాగుల వె-గంబునఁ గొట్టుకవచ్చినవిత్తు తావునా
రలకు ఫలంబొసంగుగతి-నంగనఁ బుట్టినబిడ్డలయ్యలం
గలతురు వారిలో మగఁడు-గల్గఁగఁ బుట్టినవానిఁ గుండుఁడం
డ్రలయతఁ డేగఁగాఁ గలుగ-నాతని గోళకుఁ డండ్రు ధీయుతుల్ ॥ ౧౦౦ ॥

ఔరసుఁడు క్షేత్రజుఁడు దత్తుఁ-డనుచుఁ గృత్రి
ముండనఁగఁ బుత్త్రులుండ్రు మ-గండు తాను
గన్నకొడుకౌరసుఁడు తన-కాంతయందు
పరునకలఁ బుట్టువాఁడు క్షే-త్రజుఁడు మఱియుఁ ॥ ౧౦౧ ॥

అనపత్యుఁడగుచు జననీ
జనకులలో నొకరు తనకొ-సఁగనందినయా
తనయుఁడు దత్తుఁడు మఱియుం
తని సుతునిఁగఁ గొన్నఁ దత్స-తుఁడు కృత్రిముఁడౌ ॥ ౧౦౨ ॥

1. అన్న పెండ్లాడక-మున్ను దా వాడిన,
వన్నెయుఁ దమ్ముఁడు-కన్నె కన్య
నిచ్చువాఁడును బురో-హితుఁడు నీ గురు,
పతితులైనరకానఁ-బడుదురు మఱి
యీను జంటకృచ్ఛ్రమ్ము-లాచరించియన్నది,
మ్ముల కన్యయొక్క-టి సలిపి దార
కృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రంబు-లొనరి చాంద్రాయణ,
మొనరించి పాపాళ్ళా-పాము వొంది

గీ. సుద్దిగాగుగుణ నెందియుఁ - బ్రనాఁడు
పొట్టి పేడి జడుండును - బోఁడుఁ దిద్ద
గొంతువాఁడును జెవిటియుఁ - గ్రుడ్డి మూఁగ
యైన వెఱ్ఱికటివాఁడు పెండ్లాడవచ్చు॥ ౧౦౨॥

క. పిన్నబ్బలు పెద్దబ్బలు
గన్నసుతుల్ సవతితల్లి - గన్నసుతుల్ చె
ల్లెన్నసుతుల చెల్లెలు తో
బున్నను జిన్నలకుఁ బెండ్లి - యొనరింపఁ దగున్॥ ౧౦౩॥

గీ. చిన్నవాఁడన్న కన్నను - మున్ను శోభ
నంబు సేసిన గొనఁడగ - న్న యొకవేళ
నిలను సంగీన ధానా చే - సికొనవచ్చు
నన్న తేరని శంకింపను - చెప్పిమున్ను॥ ౧౦౪॥

క. పతి చచ్చఁ డైనఁ జెడినను
మృతుఁ డైన యతిం డగుఁ గా - తెం డయుఁ డైనన్
క్షితిఁ బేడియైన గోటులు
సతి కొండొక మగనిఁ బెండ్లి - సలుపఁగవచ్చున్॥ ౧౦౫॥

గీ. పతిగతించినపిమ్మటఁ - బత్ని తాను
బ్రహ్మచర్యాశ్రమంబు నఁ - బరగ నేని
దేహధర్మము నొందిన నం - దియును లోక
బ్రహ్మచారికిఁ దగుగతిఁ - బడయఁ గలదు॥ ౧౦౬॥

చ. కరమనుపుత్రుఁ గాన్ని యుంర - గింబహితుండ డీదు చాదుపన్
విరహముతాళలేక త - పెన్మిటితోఁ జనిపోవుసాధ్వ సు
త్వరమున దన్మనోహరుని పాపవిము క్తిఁ జేసి పెన్మి తో
బృథములు స్వర్గమందు ను - సంపులాతసితో డనుండెడున్॥ ౧౦౭॥

ఆశ్వాసాంతము.

మ. అఖిలాచారవిశుద్ధమూర్తి దిగదేశాంతోజ్జ్వలత్కీర్తిపా!
విశదవిద్వత్కులపాలన బంధుజనసా...సంస యా
శ్రితలోకామరభూరుహా రిపుశిరశ్ఛేదింఖడ్గప్రదాంగుహా!
శిరకంధరార్పితలోల భూసురమణీ-శ్రీరాజచూడామణీ! ౧౦౯॥

క. సింధూరగంధగమనా!
సైంధవవరతోత్కరప్రచారణాధిపనా!
బంధురయశోంబరవర ...ధు!
కంధరకంధరవితరణ-రాజత్సుకృతీ! ౧౧౦॥

మాలిని. మదనవిభవభాంగా-మాన్యమోదాంతరంగా!
కదనతలపతంగా-ఖ్యాతకీర్తిస్ఫురంగా!
సదమలగుణసంగా-శర్వపాదాబ్జభృంగా!
ముదయుతరిపుభంగా-కుంతలాచారతంగా! ౧౧౧॥

గద్య. ఇది నిరుపమాన కరుణాసనాథ శ్రీసర్వమంగళా నాథ
ప్రసాదాసాదిత సరసకవితావిహార రామలక్ష్మ్యంబాకు
చ్చివేంకయ మంత్రిపుత్రి కుమార శాండిల్య గోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర సుకవిజనవిధేయ ప్రభా
కరనామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమదాంధ్ర
పరాశరస్మృతియను ధర్మశాస్త్రంబునం
దాదిమాధ్యాయము సమాప్తము. శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమార్కండేయేశ్వరాయనమః.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి.

[ద్వితీయబింబము]

శ్రీ మార్కండేయ కృపా।
ధామ దురితతిమిరతిగ్మ-ధామ కులసుధా।
ధామ గుణస్తోమ దయా।
భూమా శ్రీమద్భుజంగ-భూపలలామా॥

చతుర్థాధ్యాయము సంపూర్ణము.

పంచమాధ్యాయము.

సీ. సత్క్రియాఁదోఁడేలు-సత్క్రియఁగలిచిన,
స్నాతుఁడై విప్రుఁడు పూతుఁడగును॥
బ్రాహ్మణులకుఁదల్లి యైయుండు గాయత్రి,
జపియింపవలె వెండి-జాగిలంబు।
వ్రగణానంటిన-నాలకొమ్ములనీళ్ళ,
స్నానమొనర్చియై-నను మహార్థి।
తోడమువాఁదుల్-కూడుపజ్జలఁజూచి,
యయిన శుచీభూతుఁ-డగును మఱియు॥

గీ. వేదవిద్యావ్రతుండగు-విప్రవరుఁడు।
స్నాతుఁడైనక్క కాటుఁదిన్న-సమయమున।
మడుఁగకతఁడప్పు డేహిర-ణ్యోదకంబు।
చేత నీళ్ళాడి సేయుఁబ్రా-శించవలయు॥ ౨॥

గీ. వ్రతమునందుండి కపిశా-టుతినె కేని।
ద్విజుఁడుమూఁడ్నాళ్ళునిట్టుండి-పిదపనాఁడు।
గవభినము సేయి దశో-కములు ద్రావి।
మిగిలినవ్రతంబు నా నన్కఁ-దగుముగింప॥ ౩॥

గీ. వ్రతములున్నను లేకున్న-బ్రాహ్మణుండు।
వేపికలచినతోడనే-విప్రవరుల।
పాదములకెఱఁగు ముందత్కృ-పాకటాక్ష।
లక్షితుండైన దోషముల్-వానిబాయు॥ ౪॥

సీ. తుక్కుగోకినమూరు-తొన్న సాకినవిప్రుఁ,
పసటినీట నుఁగడ్గి-యగ్గిచేతఁ।
గాచుకొన్నఁ బవిత్ర-గాత్రుఁడౌ బ్రాహ్మణు,
స్త్రీలు కురుక్షరముతోఁ-డేలునక్క।
కలచినవారలా-కాశంబునందలి,
గ్రహములు చుక్కలు-గాంచవలయు।
నాకేయిచీకటి-డైనచోఁ జంద్రుఁడే,
టకుక్క-నమఁడు నాఁ-దిక్కుఁజూడు।

గీ. వలయుఁ బాలుఁడు లేనట్టి-బ్రాహ్మణంగు।
బ్రాహ్మణుని వేపిగ లచినఁ-బాలువాఁడు।
పెద్దుచుట్టుఁబ్రదక్షిణ-మేగివిపిప।
జలకమాడినదోషంబు-దొలఁగిపోవు॥ ౫॥

ఉ. మాదిగవాని చేతమత్స-మూలని చేతను గోఘ్న చేతని।
వేదవిపక్షు చేతను సు-హృన్నురు చేతను నాహితాగ్నిరూ।
పేదినవాని మంత్రవిధు-లెవ్వియు లేక దహించి చస్థులా।
మీఁదటఁ బాలసన్ని ... మీఁదఁ బునర్దహనాదులొప్పగున్॥ ౭॥

గీ. అట్టిపిసుఁగుమట్టివా-రగ్నియు డుదు
నారు దానికిజ్ఞాతునా నారుదాని।
మోయువారును పీఠల్లఁ-జేయుకలయుఁ।
బుడమినొక్క-ప్రాజాపత్య-మునుక్రమమున॥ ౮॥

సీ. తనయింటనగ్నిహో-త్రము లేఁడఁ బరదేశ,
మునఁ బ్రాక్కృతమ్మునఁ-దనువుఁ దొలఁగు।
యజ్వకుఁ జేతకృ-త్యము తెల్పవినవిను,
డడివివరింతుము వాస్తు లారి।
యుత్రితో లంపలిచి-యేపొవండ మాగు,
గుతోలమలునాడగ్గ-శోభలుగాని।
తలనలవదినంద-మొలఁగట యున్నద,
యున్నాలు సువున-వృషణములను।

గీ. నిమిదిబ్రేళ్ళను పదియుశి-శ్నమున సైదు।
బాహువులనాలుఁ దొడలని-ర్వదొకటిరయును।
రెండుపందలు మోకాళ్ళ-రెండుమూళ్ళ।
కాల్బొటనవ్రేళ్ళనిడిసరా-కారమిచ్చి॥ ౯॥

సీ. కుడిచేతబాహువును-నిడమచేతుపభృత్తు,
నండ నిండుగిలశ-మ్ము ...
మునుశిశ్నమందుర-మ్మున దృషత్తుయటేయు,
వీనుల ప్రోక్షణీ పర్ణకండ।

గోబుగోకలు పిల్లి-స్తాలిక గ్నలందుండు,
మొగమువంచండాల-మున్నాదిలంఘ్యు|
తంబునశౌచశో[illegible]-మునఁగంటనముక్కు,
వను బంగరువులుక్కు-లవిధిసోద॥

గీ. రుండయునఁజాలములయునఁబ-త్రులునయునను|
దానివంటిల్లనగ్ని సో[illegible]త్రముఁ కుఁగు|
కరిణము లనంబయితడు స్వగృహస్థుఁడగుత|
యను మనోక్త నీతియాహుతి-న నుపసలయు॥ ౯॥

ఉ. పిమ్మటనగ్నికర్మము [illegible] వేదవిధిం దగ నాచరించు[illegible]|
నిమ్మయిఁజే[illegible]-యుగచాను[illegible]దంబుబున్యలో|
కమ్ముగ[illegible] [illegible] పిప్పవ[illegible]వ్యు తారుస|
త్యమ్ముగఘోర[illegible] ధా[illegible]దురు[illegible]హేమ తై| ౧౦॥

పంచమాధ్యాయము సమాప్తము.

షష్ఠాధ్యాయము

క. మనుమార్గానుసర[illegible]|
వినుపించుదవినుండుబాగ్రణి-వితతిఁబొత్తియుఁజే
సిన పాపములకు శాస్త్రుల|
పనుపడఁగఁబురా[illegible] ॥ ౧౧॥

తే. కోడజక్కు[illegible]-కొంచ[illegible]|
కాలపాదంబు[illegible]ధింబు-[illegible]ంపుని[illegible]|
[illegible]క్కు పగలొక్కు[illegible]యి[illegible]-[illegible]వసించు|
శుద్ధపడయునుశా స్త్రప-సిద్ధముగను॥ ౧౨॥

తే. గువ్వ కాకియుఁదిత్తిరి-గోరవంక|
వృకముజంపిన సంధ్యల-రెంటియందు|

మునిఁగినీటఁ బ్రాణాయామ-ము నశింపఁ|
శుద్ధుఁడగునాతఁడిది శాస్త్ర-సమ్మతంబు|| ౧౩||

ఆ. పెద్దపిట్ట డేగ-గద్ద శారాదంబుఁ|
జంపినతఁడుపచ్చి-దుంపగనుయుఁ|
బండ్లుమెసవియొకది-వసముండిన తమూఁడు|
పూటలుపవసింపఁ బొందు శుద్ధి|| ౧౪||

తే. టిట్టిభము పాముకాటుక-పిట్ట పెసలి|
లావికయుఁ బావురంబుబ-లాకమును|
పల్లిలియుఁ గోకిలయుఁ దక్కె-పక్షములన|
చేసినను కృచ్ఛ్ర మొక పూట సేయవలయు|| ౧౫||

క. భారద్వాజము మయూరముఁ జ
కోరము పింగళయు నండ కురరము నింకన్|
గరుడాంశంబుఁ జంపిన|
వారలు శివపూజ శుద్ధి-వడయుదురుపవసనన్|| ౧౬||

క. పారావతమున భాసము|
భేరుండమునామ హంసఁగ-పింజలమును నేఁ|
వారుకుధియింత్రు వారల|
హోరాత్రము లుపవసించు-టుచితము శుద్ధిక్|| ౧౭||

ఆ. కొండచిలువపాము-దుండుభ మెలుకయు|
పిల్లిచంపె నేని-బసలు నవ్వ|
లుంచి వండి పులగ-మొసఁగ బ్రాహ్మణులకుఁ|
బెట్టి దక్షిణలును-బెట్టవలయు| ౧౮||

ఆ. ఎకుఁడునీటికోతి-నేదు బంటయు నదాఁ|
భేకునాదుముఁ జంపి-శేయువాఁడు|

వెదకి తెచ్చి కట్టె-వృంతాక ఫలముల
బగలు రాత్రిగడుపఁ-బడయు శుద్ధి॥ ౧౯॥

ఆ. నక్క చిఱుత పులియుఁ-గుక్కయుం దోడేలు
వెలుగుపిని జంప-వెనయు [illegible]
మంచి బ్రాహ్మణునకుఁ-గుంచెడు నావుల
దానమిడిన వాఁడు-దాననడఁచు॥ ౨౦॥

ఆ. ఎనుము దున్నపోతు-నేనుగు లొంటిపిట్ట
[illegible]-యొనజ [illegible]
[illegible]-[illegible]
[illegible]॥ ౨౧

ఆ. పులియు లేడి చిలుక-పులికోడి [illegible]
చంపె నేని [illegible]-[illegible]
నుండి మీఁద బ్రాహ్మ-[illegible] మునకు సం
తర్పణంబుఁ జేయఁ-దనరు శుద్ధి॥ ౨౨॥

గీ. మృగముతో పిల్ల మేక [illegible]-దగరు [illegible]
వధ మొనర్చినవాఁ డొక్క-[illegible]
ముండి [illegible] మీఁద [illegible]
వేదవిదుని మొదల [illegible] ౨౩॥

గీ. ఇట్లు [illegible]-[illegible]
పులపునడవి మెకంబులఁ-బొలియఁ జేసి
నట్టి డొక వాఁడు పవసించి-యంత మీఁద
జాతవేదసజపమును-సలుపవలయు॥ ౨౪॥

సీ. స్త్రీ నిశల్పినివంట-వాని గాఁపు నధిప.
మంచు బ్రాహ్మణాపత్య ములను రెండు

చేసియాపిమ్మటఁ - జేయుగాన [illegible]
పోవఁ జేతు మతియెవఁ - డా [illegible]|
మే నేర మునరేచి - నృపతి నేనియు వైశ్య,
నేనియుఁ జంపినఁ - గృచ్ఛ్రయుగము|
తగ నిర్వదావుల - దానంబుఁ జేయుఁగా,
నలయును మతికాఁపు - [illegible]లముగావి||

గీ. వట్టికోమటినొండెను - హీనుపాత్రుఁ
డైన ద్విజునొండెఁ జంపిన - నైనవఁడు|
వర్వఁగావలెఁ జాంద్రాయ - ణంబు మూఁడు|
పదుల గోదానములును - వడయఁ గోలకు|| ౧౫||

క. చండాలునిఁ జంపిన బా|
పండొక కృచ్ఛ్రంబు మతియుఁ - బ్రాజాపత్యం|
బొండును సలిపి పదంపడి|
గొండాలనొసంగినందు రతము కుఁడగుఁడా|| ౧౬||

గీ. రాజు మొదలగు నితర వ - ర్ణముల [illegible]
సమము కృచ్ఛ్రంబు చం[illegible] - [illegible]
మాలమాదిగ వాంద్రఁ జం - సద్విజుండొ[illegible]
వసము నిట్టుండి పంచగ - వ్యవమగొ[illegible]|| ౧౭||

సీ. వసుధ జండాలశ్వ - పాకులతోడ సం,
భాషించెనేని బ్రా - హ్మణుఁడు వే|
మత్స్యసించిన బ్రాహ్మ - ణాళితో మాటాడి,
యొండను గాయత్రి - నొక్కసారి|
జపియించి యొండెదో - షము బాయుఁ [illegible]మతో,
జండాలుఁ బిల్చెఁబ - రుండ నేని|

నూఁడునాళ్ళుపవాస-మును - యునదివాని,
శోకాకశోప నే-తానునడ వే.

గీ. వీని గాయత్రిఁదలఁచి-దానశుద్ధి
నడయు వానినిఁగనుఁగొన్న-పాపమెల్ల
బంకజాప్తునిఁజూచిన-బాయువాని
ముట్టినసచేలముగనీట-మునుగవలయు॥ ౨౭॥

చ. పగలుపవాసముండునగి-పాలుఁడెలుంగక మూలమూతమూ।
పగొనినఁదాటెలింగి యూ నా-బ్రావము నినఁబస్తురాత్రియుఁ।
బగలుసనుండె గానలయు-నాలదుకుండెలముంచు న్బబా।
పిగుడుపమూఁడునాళ్ళయు-విప్రముబంధముణ్ డుగుణ॥ ౨౮॥

గీ. మతియు నలుఁగకె బపడు-నాలవాని।
సుందరీగ్రావి నిసినో-సుకొ నె నేని
నపనంయిప్రపాజాపత్య సుద్ధియునుడిన।
పాంతపనకృచ్ఛ్రమూఁడు-సఖుకలయు॥ ౩౦॥

గీ. తెనిలిగండాలకుండేలో-దబ్బ...
డాలియుగ దమ్మండుసాం-...
మనవిభ్...ప్రాజాపత్య-ముం...
...క్ష్యదండ...ముఁగాళ్ళు-...యు॥ ౩౧

ఉ. చాకలివాఁడిగాఁగగడే-...
...కొనిరవిఁబాలు...కు-...
జోకనుపోష్యముంగలుగు-శూద్రుఁడశోపిన...మంతి...!
గాకయుపోష్యముంగల...నుపవిత్రత...॥ ౩౨॥

కీ. ఏకరణినైనబ్రాహ్మణుఁ-డుకలేక।
మాలయున్నఁబుగుడిచిన-ముందియాత్మ॥

పంచితమున యవలపిండి-వండిన దానిఁ
బగిదినంబు [illegible] నిత్య-పడయవలయు ॥ ౩౩ ॥

క. స్నానాదినియమము లుడుఁగల
వానికి గోమూత్రముగ్గు-వండు యవాన్నం
బేనియతి దినమున [illegible] గడి
భోనముగాఁ బెట్టిన [illegible]-భుజియించెడుగన్ ॥ ౩౪ ॥

వ. ఆ [illegible] గరాకళోంతదవ-వ్రగజా గేహమునం గురూలవాఁ
[illegible] రిముఁ జరించుచుండి యది-యొక్క-డదోచినబాలువారుస
కృ-రుణానన్ను [illegible] హింత్రుతగు-ధర్మ [illegible] అంబరికించి దానికి
న్నీరుగు [illegible] నగ్ను [illegible] నిన-విస్తృ [illegible] వాక్య ప్రమాణ పద్ధతిన్ ॥ ౩౫ ॥

సీ. [illegible] న [illegible] ల [illegible] డి [illegible] యుంటికిఁ బెద్ద,
యయుమ [illegible] వా [illegible] నమది [illegible] బు
మూఁడు వేళల స్నాన-మాడియు [illegible],
పెరుగు వేయుకోలఁ [illegible]-నడుసమెరియు
మూఁడేసి దినములు-భుజియించిపిమ్మట,
[illegible] పద [illegible] నల [illegible]
[illegible] పుపఁ చితవాన నమరించి [illegible].
[illegible] సంగ

గీ. [illegible] సనున్న నుదినవస-వార్యము [illegible]
బరిప [illegible] మటయుప [illegible]-మారి [illegible] బెటుఁగు
మూఁడుపలము [illegible]-మూఁడుపల [illegible]
లొక పలము సేయు [illegible]-నొప్ప [illegible] ॥ ౩౬ ॥

చ. వెలిమిడిగించు రాగి యడుఁబ-వి తతఁగాంచు మవస్త్రములన్ జల
మ్ముల [illegible] దిశించు [illegible] యున-మూహాము దూరము పార్శ్వ [illegible] గా

నలయుగసుంభమా ్యమునా-బ్రతి యయ నెయ్యను నూసెయుప్పనా।
కెసలదిటంబుగామని ని-నేమాయు చ్చదికాబ్బ గొప్పగు॥ 3౭॥

క. శుపడుపున సుచిగ్గకొని।
యూలబాలెమ్ముకులకెల్ల-నన్నుమిపలెక
గోత్రలం ముప్పదియునిశయ।
ప్రవతిదత్తుణాగ సన్న-దినినెరుంిదేనిక॥ 3౮॥

ఆ. ముఱుయు బ్రిగ్రహమన సుయిలవర్ధగృహంబు।
కట్టినట్టిపట్లం గలయనలుక।
నలయగొదమగడలక-బాలులనినసింప।
సొంద్ర స్రకొండ-నా ప్రకుష్టి॥ 3౯॥

సీ. పొలమాపదొరుగా డు- పెుపున నెలుగక,
నా విత్తొనాక్య-మానమెుండ
నగళంం దనుగాల బాగనున్న వంతియు,
నవముడు గోమూత్ర యుతు కనాన్న।
మానదిస్న కుద్దు-నంగునమటీయును,
జాకిలిమాదిగ-జాతిదియు ।
నెలుకలిపెంచెర యుంగులా్ఞాత్రియు,
నెలుంగబడక తొ-మానినసెంచె॥

గీ. నేని దెలిసి పిమ్మట-నింటివారు।
వార్గ కొలముల నెసవ్వర-ననువిడునక।
ప్రైపినరిచినదానిలో-ఫలసగంబు।
నుచితముగు శేయునిలు గా అబ్బ-టొప్పదిపట॥ ౪౦॥

గీ. చొరవచేమాలవాడు-జొచ్చినేని।
నిలువెపల గొట్టివృణ్మయం-బులుత్యజించి।

గోమయజలంబుచేనను [illegible]తము|
చేయు ముగ్గులనవి పాపు-బోయుదగదు ||౪౧||

గీ. పుండ్రోకటి పాపవానికిఁ-బుట్టి[illegible]ము|
శత్రుసంబర్గకెపౌత్రి-వేరియావు|
పెలుగుపాల్యంబిత [illegible] చేయు-పేరుగలసి|
యాదరు ప్యానముపానముఁ-దిదినసము ||౪౨||

గీ. శుశ్రూషయుండఁడన నైదునా-మములయొత్తు|
జంగరీరతి [illegible]నంబు-బచ్చినలోక|
క్షేత్రముననగోపురానంబు-నే రుండగును|
నానమీనలెఁబస్సుండఁ-దగగ కాఁపు||౪౩||

క. ప్రాయశ్చిత్తముపూర్ణం|
బాగా నర్లు [illegible] నమ్ముఁ డెవ నాశ్రమముఁ|
ద్రోయు నూకులంచిమాన్న నఁ|
జేయుటయొకగొప్ప క్రతువు- సేయుట [illegible] ||౪౪||

క. జపమండలిలో [illegible]తియయు [illegible]|
త్రపమండలిలో [illegible] తల్లిగ [illegible]తవాని|
ష్టపమున సద్వృత్తులచే|
నుపవాదితనాక్షమా న [illegible] గురిపూర్ణముగన ||౪౫||

గీ. వ్యాధి[illegible]ము [illegible] ఒడలిలె-[illegible] గలద|
[illegible]త్రి నడుగ బుద్ధిదిగన-కార్యమును [illegible] ను|
వ్రతములుపవాసములంతగు-[illegible]వ్యాధిలో|
చేతఁ జేయింపఁదగుఁ జాల-స్త్రీ-సిద్ధమిదయ ||౪౬||

గీ. ఆర్ల చేయింపకున్న బాల-[illegible] లలెస్స|
దనుపవలె వాయు కామితా-ర్థములొడుగురు|

బాలురును ముగుసల్పుదు-ర్బలులను గ్ర
హింపఁదగుదురు దగదు వ్య-లెవ్వరేని॥ ౪౭॥

గీ. చెయ్యమున నొండె డబ్బుగ-జెల్లపనొండె
భయమునఁ బడియొండె నజ్ఞాన-వశతనొండె
వ్రగజాలుబలవంతున-నుగ్రహించి
లేని నాతని పాపము-లేనయుందమ్ము॥ ౪౮॥

క. చాననున్న వానికేని
స్నానియమములు సువిధింపఁ-గానదది భగ
ధ్యానముఁ జేయుచు బలిష్ఠుం
డౌ నాతనికవివిధింప-నగు నిశ్శంకన్॥ ౪౯॥

క. ఏ తెవ్వులు లేని వారికి
బ్రాతినిలిచి మీకు తెగు పనిమునినియము
వ్రాతములు తామెత్తిర్చినఁ
బాతకులైనఁ గల్మషము-బాయుదురు సత్రా॥ ౫౦॥

ఉ. పాలుల కెక్కఁ బెట్టి తప-వాస్రతదానముపూని స్వేచ్ఛ సం
హారము సేయువాఁడు పలు-వందములం జెడు దోసము క్తియుం
పారదు ధర్మముల్ దెలియు సత్ద్విజసత్తము చెప్పక లేని మే
లారని యొక్కఁడేని పరి-హారము లెస్స విధింపఁగాఁ దగున్॥ ౫౧॥

గీ. తనకుఁ దాన ప్రాయశ్చిత్త-మును విధించు
కొన్న శిశుహత్యదాకను-జన్నిగట్టు
తిరుగు తీర్థంబు పుణ్యన-దిచయమును జన
వచనము ఘుపారమనియును-వలయుఁ దెలియ॥ ౫౨॥

శా. సాకల్యంబుగ బ్రాహ్మణోత్తములభా-షల్ దేవతాలోకముం
గీకారంబానరించుఁ బాటులనఁగా-గీర్వాణసామ్యుల్ తదం

గీకారంబగు తీర్థమంత్రజపముల్ - క్షేత్రాదినిష్ఠల్ను మా|
ర్గాకంబుల్పరిపూర్ణ మైమరి యు సా-ఫల్యంబులై చెన్నగున్॥ ౫౩॥

సీ. పురువీగ వెంద్రుక-ముట్టిన యన్నంబు,
నడముబూడి దనీరు-లిడిన శుద్ధి|
కుడుము నో బ్రాహ్మణుం-డెహము చేఁగాలంటఁ,
దగఁగ పాడున నచ్చు-దానమతియు|
బ్రాతంబు నెడిమచేఁ బెట్టిన భుజియించఁ,
బగరు పైపాఎంబె-దానఁగలుగు|
నిలుచుండియుండె ము-చ్చిలతోడనొండె వం,
చముననుండియు నొండెఁ-జనగుపుడుపఁ|

గీ. గుడుచుతతియూనేని యు-గుకుఁ నొండె|
గన్న నన్నంబువిడుచు-కర్దమింక|
తగవిశూ డుమువద్దిశా-ద్ధగను తెలుఁగ|
వినుతు పినుఁడు పరాశర మునిమతమున ౫౪॥

క. అన్నము ద్రోణాధకమిత|
మున్నుడఁగ కక్కయును గాక-యును బాఁకిన బా|
యన్న శుశుద్ధిక్రమమును|
దిన్నఁగ బ్రాహ్మణుల నడిగి-తెలిపికొనఁదగున్॥ ౫౫॥

క. తానెంతయుండి తనుఁగే|
కానీ బ్రాహ్మణులు చెప్పు-క్రమమునఁ దపం|
గానగు నావంటకములు|
మానంగాఁ దుశుద్ధ-మార్గంబు టన్॥ ౫౬

గీ. ముప్పదియు రెండుతులచమ్ము-లా ఢ్యద్రోణ|
మాఢకము రెండుకుంచమ్ము-లయ్యెననుచు|

వేదవిహీనులందుమతిరయుని-విప్రగమునోరయా|
వంటకమున్ శ్వముగఁగాం [illegible] -ప్రాజ్ఞులెల్ల॥ ౫౭॥

ఆ. కుక్క కాకి తిన్న-గోవు గాడిద మూరు|
కొన్న స్వల్పమన్న-మన్న విడువ|
వలయు ద్రోణమన్న-గలపాంతుఁడాగ|
మన్న బీవశుద్ధి-యొప్పఁజేయు॥ ౫౮॥

చ. తగిలినచోటు తొలగించి-దాఁకినచోటు తీసి పైఁడిని|
వ్ఁగలఁ జల్లినిప్పనెగ-గోనిడి అన్నము వేదనాదము|
ప్ఁగఁదినవొప్పుగోఘృతము-పాలును గుక్కలంటిన్న స్వల్పమే|
విఁగడవ ద్రోయుటొప్పనవి-నింకు కాండినశుద్ధియొప్పగుణ॥ ౫౯॥

గీ. అగ్నిముట్టను ద్రిప్పిన-నావు పాలు|
శుద్ధియగు నేయి గాచిన-శుద్ధియగును|
గనుక నివిమిక్కిలిగనున్న-గనముజొట్ట|
బనుఖునతముశుద్ధిచేయు [illegible] ననువు నిమి॥ ౬౦॥

షష్ఠాధ్యాయము సంపూర్ణము.

సప్తమాధ్యాయము.

గీ. ప్రబలుఁడైనట్టి వృద్ధపరాశరర్షి|
పద్ధతిని బట్టి యిఁక ద్రవ్య-శుద్ధికొలను|
వలయు నాచారములను-స్మృతిమతోడ|
నాలకింపుఁడు వినుతము-హర్షులార॥

సీ. కట్టెచేఁ జేయించి-నట్టివస్తువులెల్ల,
చెక్కించుటవలనఁ జెందుశుద్ధి।
కంచుఁబూడిదచేతఁ-గడగినశుచిరాగి,
చింతపండునని మా-ర్జింపశుద్ధి।
యువిదలాఁగడుపుకా-కుండజేసినబహిష్ట,
యైనచోనదిశుద్ధి-యగుసుమతియు।
గలసినమైలలు-గానరాకుండఁగ,
బాఱుటచేతనె-యేరుశుద్ధి।

గీ. కొలఁకులను చెరువులను నూ-తులను మైల
గలసెనేనప్పుడొకనూరు-కడవలేసి।
నీరుదీయించి వానిలో నిర్మలంపుఁ
బంచగవ్యంబుఁగలపిన-ప్పటికిశుద్ధి। ౨॥

ఆ. బాలకైనిమిదేండ్లు-పడినగౌరియుఁదొమ్మి
దగుడురోహిణిపది-యయినఁగన్య।
దానిపైరజస్వ-లానామమట్లుగా।
వయసుఁబట్టిపేర్లు-వరుసలకును। ౩॥

గీ. వయసుపన్నెండునిండన-ప్పుడుచుపెండ్లి।
సేయకుండినఁబితరులు-హేయమయిన।
తద్రజఃపానమొనరింత్రు-తప్పకుండ।
నెలనెలకటంచుఁజెప్పిర-నేకఋషులు॥ ౪॥

గీ. పెండ్లికెదిగినపిల్లకుఁ-బెండ్లిసేయ।
కట్టులుంచినవదిసమ-ర్తాదెసేని।
దానిఁగనుగొన్నతల్లియుఁ-దండ్రియున్న।
వీరుమువ్వురునరకంబుఁ-జేరువారు॥ ౫॥

ఉ. పొడిచి దూఱి మంచనక - బ్రాహ్మణుఁ డాదటి ముష్టిఘాతము|
గ్రుడిన వాఁడు బిడ్డనుఁ - గంగవకృతి దుర్మతి చెందెం|
గ్రాడిన వాఁడు పత్రికిన - నర్హుఁడ భాష్యుఁడు వాని సజ్జనుల్|
వీడుట లెస్స వాఁడు స్మృతి - లీతి తిన్నె పతితుండు కావునన్ ॥ ౬౬ ॥

మత్తకోకిల.

వైవిధమ్మున వేద్విజుండువి - వాహితుండయి యాపయిన్|
దైవికమ్ము గుదానికై పర - తాపకుండునౌ వాఁడుభి|
క్షావశమ్మునఁ బొట్టగడ్పు మ - సజ్జపమ్మును సేయుచున్|
జీవమైఁ దిగయేఁడులున్న న - శించు దోషము న్విడ్చియున్ ॥ ౬౭ ॥

గీ. మాలమాలను బాలింత - రాలిని శవ|
మునుమటియయినఁ బతితుని ముట్టిన ద్విజుండు|
నగ్గి బంగరు నెలవిని - యందు నొకటి|
గాంచి నీళ్లఁ దపలయున - గ్రజుని మాట ॥ ౬౮ ॥

సీ. వైవైప బ్రాహ్మణ - భామలొండొరుఁ దాక,
రాత్రిత్రయమ్ము క్షే - త్రమ్ము నట్టి|
బ్రాహ్మణక్షత్రియ వనితలొండొరు ముట్ట,
నదియర్ధకృచ్ఛ్రంబి - దండు సగము|
బ్రాహ్మణస్త్రీ వైశ్య - రమణులంటిన మాఁదు,
పాతికలదియొక్క - పాతికయిది|
బ్రాహ్మణస్త్రీ శూద్ర - రామలు ముట్టిన,
నదికృచ్ఛ్రమును గావ - మిది యగుచు|

గీ. నాచరించిన పరిశుద్ధ - లగుదురంగు|
నవలఁ బోయిన వారయ - నాగ్నాదినమ్ము|
పాస్తి తల్లైదైన పైతృక - సమయములకుఁ|
బనికి వత్తురు నాలుగు - వర్ణములను ॥ ౬౯ ॥

ఆ. పతితమింతియగ్ర-శమున నట్టినమ్ము|
నంటు తేదుగ్రహము-నంటునా ను|
యన్ని పనులు సేయ-నగుఁగాని హవ్యక|
వ్యములనా పెరుఁగు ప-నువుపడదు|| ౨౦||

ఆ. మొదటిది ముహూర్త-ముండ రెండవ నోళ్ళు|
సాఱుఁ బంపినట్టి-పాపిమూఁకఁ|
జాతిఁ తరయూనవిట్టు-జరిగిన నాల్గవ|
నాఁడు శుద్ధి యొంటి-యాడఁగులకు|| ౨౧||

ఉ. వేదువుగొన్న వానికిఁ-భించిన మైలలు వాపవచ్చు నొ్ట|
నాగులు లేకయుట్లవ-నాతురుఁడొక్కఁడు ముందుఁగుంకియా|
మీఁదటలుగోగినంటుచటు-మీఁదటఁగ్రుంకుచు మాటిమాటికిన్|
సాదర మొప్పనట్లు పది సారులు చేసిన శుద్ధిచేయఁగన్|| ౨౨||

ఆ. వేపి చేతనయినఁ-గాఁక చేయిన ను|
నంటు సారు చేత-నయిన నంటు|
బాపఁడంటు నడిన మాపు నబస్తుండి|
పంచగవ్యశుద్ధిఁ-బడయవలయు|| ౨౩||

గీ. ఎంగిలైన దానికాఁపుమ-హీసురవరు|
ముట్టినట్లైన నగానా-మును మశుద్ధి|
కొంగిలెవనిన కాఁపుమ-హీసురవరు|
ముట్టినయెడఁ బ్రాజాపత్య-మునలుపవలె|| ౨౪||

సీ. కల్లు సోఁకిన కంచుఁ-గాలిచి తరిమిన,
లిమిడిఁ గట్టినఁ బవిత్రము గఁగల్లు|
సోఁకవి ద్రైవ్యసో-శుభ్రభావము గాభ,
మునఁ దోమంబలయును-శుచిగ నొందెఁ|

గాలి ముండనుగించు—నోఁకిన దాప్రము,
కృష్ణుఁ గాపెంగిలి—గొన్న బుడిఁ
బడిమారుక దుగఁగా-వలెఁబుక్కి లింగల,
నఁగాన్పుఁగదుగుఁ—కొలుకుచుఁ ॥

గీ. జడ్డకించను నేలలోఁ—బ్రాతియాబు
నెలలపిన్నటవాడఁగా—వలఁగూవినుము।
వినుపరా పిడిచేసిన—మిఁగిటముము।
బావితియుటచేతను-శుద్ధవడరాదు। ౭౫॥

గీ. చింత మెము యుఁగొబ్బర-త్న ముబు నెందు।
బంగరువువినితోఁజేయు-వస్తువులను।
జందమునవినఁగడిగినఁ-గెంగుశుద్ధి
మృణ్మయాంబులు కాల్పఁ-శుద్ధి॥ ౭౬॥

సీ. వదురుతోఁజేసిన-వివిధవస్తువ్రా గం,
బళ్ళను లుదాంచి-రలును జాల్ప।
పుట్టముల్ ధాన్యంబు—భుజపతిరియును జేరిప,
పనిముట్లుదూడిన-ల్వలునుపండు।
లిట్టిచ మ్ముత్రల-నెవియేనిగడ్డిక,
సఫలనల్లినతోరిస్స-బ నగోవ,
లివిసిస్పచిన్న న నెనయును-చటాలి,
చిప్పలు గంధ-గంచిసిటు।

గీ. గడిగిన్నట్టి నముడియగుఁ బడవులెక।
తలగడలుండ్లు పయుఫులు-ట్టుములైన।
యెయుఫువస్త్రిములండ వే-యుగ విరిగి॥
జలికినంతట శుచియని-తెలియవలయు॥ ౭౭॥

క. నలయుంగఁబల్లొంగఁగలు।
గాలంగులుఁగప్పులనుఁబురువు-పుత్రులమోహ్యంబుం।
బులఁబోరలిరాకినమై।
లలులేవని చెప్పెమనుని-లం బ్రకటముగన్ ॥ ౭౦॥

ఆ. నేలముట్టిచిలుకు నీరుతమ్ములమిశ్రా।
దండముమరిపంచ-దాఁగతినఁగ।
మిగులు జిడ్డునోటి-నెగయుతుంపురసోము।
మిదిగను స్తమెంగి-తినయదళ్ళుడు॥ ౭౧॥

ఆ. తోఁపబాడిచినుకు-నావయుదారి నెం।
బడిని మొలచుగడ్డి-మఱియుఁ గాల్చి।
నట్టి యిటుక లంచి-కట్టినజగతియు।
నెండగాడ్పువారి-నెనయుకుడ్య॥ ౭౨॥

క. వారులకదుష్టసంతతి।
ధారలకజ్ఞానబాల్య ధారులకుజరా।
భారులకువలిగుమారఁభు।
బారులకెయ్యెడలనశుచి-వాటిల్లదిలన్ ॥ ౭౩॥

ఉ. లాలివిలాతినున్నపుడు లావఱినప్పుడుశోకతాప సం।
పాతిరుడైనయప్డు పుర-బాసినయప్డిది పున్నమిద్దయుఁగా।
ఖాతకమంచునెంచక యుపాయమునందనువోమియాపయిన్।
జేతనమందినప్పటికిఁ-జేయనగున్ విధిదృష్టకర్మముల్॥ ౭౪॥

సప్తమాధ్యాయము సంపూర్ణము.

అష్టమాధ్యాయము.

క. అట్టిట్టు తిరుగ నా వేళలఁ
గట్టిగ మొదట ప్రాయశ్చిత్తవిధికిఁ జక్కఁ బడయా
వెట్టగ నాలుఁ బనితెలుఁపు
గిట్టినవన ప్రాప మొక్కొ-గిరుఁ బట్టన్ ॥ ౨౩ ॥

గీ. వేదములు తెల్పఁజదివి స్వవృత్తి నను
రంజు ధర్మంబు లెఱుంగుచు-మించు విప్రు
దర్శనము సేసి యతనికి-దివ్యసోమ
మొల్లవినఁ జెప్పవలెఁ దాను తెల్లముగను ॥ ౨౪ ॥

గీ. సవితబోధము గాయత్రి-జపము గిరి
కార్యమును సంధ్యలను మాని-కడచ నెట్టి
సేవ్య మొనరించువానిని-సద్విజుండు
చేరనకుఁ బాలుడగు వాని-నిలచు గోప ॥ ౨౫ ॥

ఆ. వ్రతములుండి గిమంత్రి-వితెలుబంగు దొంచి
కోలము పేరు చెప్పి-కోనము గడుసు
గడుకు వారు వేవు-గొడగూడి యున్నను
నదిసుభాఖ్యఁ దనరు-టవనివరిది ॥ ౨౬ ॥

సీ. ధర్మముల్ దెలిసియుఁ-దగని ప్రాయశ్చిత్త,
ముపదేశము సేసిన-మూర్ఖబుద్ధి
కృతపడినట్టిదు-రితము నూరింతి,
లనుభవించు నొకండు-వినికిఁ గలిమి ।

ధర్మముల్ బోధింపఁ-దలఁచియున్న వారగుచు,
క్షేత్రములఁ బ్రశస్త-ధర్మమౌ తీర్థయాత్ర।
దానగృహావరా-ధదురితములు వాసి,
చెప్పినవారిని-గొనుచుఁగాని।

గీ. వేదములు నెల్లఁ జదివిన-పెద్దవారు
మువ్వురైనను నొక్కఁడైన-ముని చెప్ప
నదియె ధర్మముగఁ గొనవలెఁ-దదితరులగు
హాస్యమైనను జేకొను-టనగ చితంబు॥ ౧౭॥

సీ. శాస్త్రోక్తమార్గంబు-సత్యంబు గాఁగ ధర్మ
పద్ధతి రూపించు-సాధనంబు।
పాపము ల్బాయు నను-బరిహారాత్మకీర్తి,
కృతగురుతల్పాది వికృతి బాపు।
తినుండీలంబు-వా తాతఁ
దుష్ప్రసూతి।
సభికులందఱు-సాపరాధునిగూడ,
దవులకొనిన దానిరఁగు।

గీ. సాహిత్యాగ్నులను సమస్త-లోకనుష్ఠా
తైన బ్రాహ్మణులను నాగురేని ముష్వు
రేని గూడిన సభ యగు-దానియాన
నాదల వహించుట యశాస్త్ర-చోదితంబు॥ ౨౦॥

గీ. ఆగమతదంగపారగు-లైయ సాహి
తాగ్నులగువార లైదుగు-రైన మువ్వు
రైన నదిసభయనఁదగు-దానియాన
పాపరాధుని దురితచ-యంబు వాయు॥ ౨౧॥

క. మునులు పరతత్త్వవిద్యా
ఘనులు ద్విజులు బహుళయజ్ఞ-కర్ములు స్వాధ్యా
యనిరతులు నుస్నాతులు నగు
జనములకొక్కండె యోని సభదానమగున్ ॥ ౯౦॥

క. ఈరీతి మీఁదఁ జెప్పిన
వారలు లేకున్న రేని-స్వకులోచితమౌ
చారమున నొప్పుచున్నరు
సార్థులు చేరిరేని-సభదానమగున్ ॥ ౯౧॥

గీ. కేవలము నామధారణ-జీవనులగు
వేదవిరహితులగు విప్రు-లెందఱేని ।
గాదు సభయట్టి యేమిఁగు కరణిఁ గాన్న ।
మృగముగతి కూఁపవిప్రుండు-మిఁహగుట ॥ ౯౨॥

గీ. జనము లేనట్టియరణ్యము-జలము లేని
నూయి వెలిమిడి వేల్పు-నేయి చోట ।
నేలపండుఁ బూమూర్ఖుని-కేలనిడ్డ
వితరణము మంత్రమెఱుఁగని-ద్విజుఁడు సములు ॥ ౯౩॥

గీ. క్రమము మీఱ సంస్నాన-దానముల చేతఁ
చిత్తరువు పూర్ణమయి ప్రకా-శించునట్లు ।
మంత్రసంస్కారవిధులచే-మహీసురులును
పూతులై తేజఁబొల్తురు-భూతలమున ॥ ౯౪॥

గీ. పేరునకుఁ బాఱులై శాస్త్ర-విహీనులగుచు ।
దీనికి దివరగుడదని-గాంచువారు
వారియానతినడుచున-వాఁ డెవండు ।
లెల్లరును నరకమునఁ దా-మినపరేయు ॥ ౯౫॥

సీ. పంచయజ్ఞంబుల-బహుతరాసక్తులై,
వేదముల్ చదువుచు-ద్విజాళి కామము|
విషయసంసక్తులై-వివిధభోగంబులఁ,
గ్రాలుచుండియు మఱి-గములదాఁటఁ|
గాంగేయఁగలరుని శక్తి-ముక్తిజ్ఞానంబున,
నెల్వునై యానంద-జ్వలనమొందగి|
సర్వంబునుదహించు-సాక్షాత్కృపీటజ,
న్మునిబాధ్యునమ్ర బ్రాహ్మ-ణుండుకాను|

గీ. నెందునీ మేమిగుడిచిన-నెగ్గులేదు|
దైవనముఁ దాతఁడొకుచిప-దార్థచయము
జలమునందెట్టులట్లగ-జన్మలందుఁ|
బాపములనెల్లనుంమట-పరమహితము| ౯౬॥

క. అపవర్గద గాయత్రి|
జపరిక్తుండంత్య వర్ణ-కుముఁడనియును|
జ్ఞపయుక్తుం డైనఁ ద్విజి|
ప్తపపూజ్యుండనియు నెఱుఁగఁ-జను నెక్కడలన్|| ౯౭॥

గీ. చెనఁటియయ్యును బాఁపండు-సేవనీయుఁ|
డవనికాఁపుజితేంద్రియుఁ-డయ్యుఁబుజఁ|
గొనవర్షుఁడు చెడుగని-గోవుపిడి
పాడిగాడిదెపిదుకఁబో-వాఁడుగలఁడె|| ౯౮॥

గీ. ధర్మశాస్త్రార్థ గూఢ-తయును వేద|
ఖడ్గధారణమును జెలఁగంగ వెలుఁగు|
పాటుఁదావివినోద మునఁజెల్వు-పరిపాలనమునఁ|
బాటిసేయంగవలెధర్మ-శక్తిగాఁగొని|| ౯౯॥

సీ. సాంగముగా శ్రుతి-స్వాధ్యాయము నొనరించి,
షట్ఛాస్త్రములు లెస్సఁ-జదివిపిదప|
గార్హస్థ్యధర్మము ల్స్పష్టగాఁ-గల్గునాశ్రమము,
త్రయమును జదివెడు-ధర్మవిదులు|
పదుగురు చేరిన-నదిముఖ్యసభయనఁ,
జనులబ్రువములకట్టి-సభయుఁగూడి|
పుడమిఁ బ్రాయశ్చిత్త-మువిధింపఁగా వచ్చుఁ,
దప్పిద మొకవేళ-గొప్పదైన||

గీ. రాజునానతిఁగొనవలె-రాజునకును
బ్రాహ్మణోక్తము మీఱఁగా-రాదటండ్రు|
మీఱిన న్నృపతిఁదానియు-మించెనేనిఁ|
పాతకము నూఱుపిడములు-వానిఁజెందు|| ౧౦౦||

క. ప్రాయశ్చిత్తము నదే|
వాయతనార్గములనిచ్చి-యాత్మశుచికిఁగాఁ
జేయఁగవలెఁ గృచ్ఛ్రంబును|
గాయత్రీజపము నిష్ఠ-గడలం గొనంగన్|| ౧౦౧||

గీ. బొట్టుసయితము తలకోడ-గొట్టుకొని త్రి|
సంధ్యలను స్నాతుఁడై రాత్రి-సమయమందు|
నాలనకుము నవనియుంచి-యంత్రపకము|
వానికోడిరుగాడఁగా-నలయుమతియు|| ౧౦౨||

క. చలివానయెండనుడిగా|
డ్వాలవలనవలను గొలఁది బోషించినఁగా|
కిలనాలకన్నమును మం|
గలితనసంరక్షణంబు-కార్యమతనికిన్|| ౧౦౩||

మ. తనదౌం దేన్మతిగొ[illegible] దోంచెనకు [illegible] గుఁగా[illegible] నో॥
డెనుగోబృం[illegible] [illegible] మేయము [illegible] తేఁగపాల్గొ[illegible] గుహ॥
[illegible] గానిజ[illegible] దద్దిచేష్టమతియా-[illegible] ముం[illegible] గాఁదన్పితాఁ॥
జన నిర్దా[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥౧౦౪॥

గీ. బురదదిగినడ్డ [illegible] - [illegible] కలిగి॥
సత్తువ కొలంగిపడి లేవ - నెత్తఁ వలయుఁ॥
జనదు పేక్షింపఁగ వ్రతి మాచరించు॥
వారికివిముఖులవిగులని - వలయుఁ దెలియ॥ ౧౦౫॥

శా. ఏఁపుంజా[illegible] ముగోద్విజ[illegible] క్తి - యొవ్వండుతాఁ [illegible]॥
యాపుణ్యుండుద్వి[illegible] దో[illegible] - దైయొ [illegible] మా[illegible]॥
[illegible] పత్యంబును [illegible] గా నలయుఁ [illegible] హాయ [illegible] ద్వయత్ప్రి[illegible]॥
జాపత్యంబు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ౧౦౬॥

సీ. ఒక [illegible] రెండు [illegible] - నొగి [illegible]
[illegible] గోపు [illegible] పిన [illegible] దయుఁ॥
లో [illegible] జేసి [illegible] సేని - యాను మూఁడు నా [illegible] ని,
[illegible] సమ్ము [illegible] - దే [illegible]॥
యొక్క ప్రొద్దును [illegible] - మోగి మడిగియుఁ,
[illegible] తంబు [illegible] చెప్ప - జేయు [illegible]॥
నట్లు చేసిన మీఁద - న [illegible] [illegible],
[illegible] బుద [illegible] - లం [illegible] ని॥

గీ. శుద్ధికలిగించు వవయా - నూక్తవితతి॥
జపముసల్పగవలయుని స్వం [illegible] ముగ
న [illegible] లకన్నమి డెడుపు - [illegible] ంబు [illegible]॥
నాలఁజంపిన పా[illegible] ంబు - [illegible] గోపు॥ ౧౦౭॥

అష్టమాధ్యాయము సమాప్తము.

నవమాధ్యాయము.

గీ. కానఁ గాఁగోవులకుఁ బ్రొటఁ-గట్టుటయును|
దొడ్డ మొదలగు తానిలో-నట్టుటయును|
బోలుఁ గొనఁగఁ బ్రదిడిబుద్ధి పూర్వకమున|
జేయుఁ గోహత్యయని చింత - సేయఁదగదు|| ౧౦౮||

గీ. చెప్పఁబోయెడుగుణముల-నొప్పదండ|
మునను గాకొకబుద్ధి సే-సెను మఁగొట్టి|
చనిగోహత్యకుఁదగునిష్కృతికి ద్విగుణ
మునరఁ జేయఁగవలెఁ దెవ్వఁ డొప్పకుండు|| ౧౦౯||

సీ. తనరఁగోధమునుబంధనము నుయాశ్యము పాత్ర,
మానునాఁడు పేళ్ళగో-హత్యలౌను|
ప్రాతికసకసము- ప్రాంతికమున్నను,
నగసనునింపృత్తు-వినికను|
గడలిమొద్దున పేటి గట్టులఁ జలువులఁ,
జరులందుఁ గాఁన-స్థలములందు|
నోరగాని తోవల- నొక పల్లములందు,
నింద్యపట్టాలనొసఁ- జేయఁగలయు|

గీ. పస్తలందావు లేవక-పడుటఁగోఁన|
మంద్రుడు మెడతాళ్లు కట్టి-లోఁ-శ్చయుతముక్క|
తాఁడును నాగవ్వతాఁడులు-తగుఁ గొనుచు|
నింట నేనియుఁ గాటి యుఁ గని చెడట|| ౧౧౦||

గీ. బంధమనియందు కిందొకఁ -పక్కిఁ గలదు
గోవుఁ బసుదానఁ దాళ్ళ-కొక్కఁ దొప్పు
టయిను గట్టంగఁ బనిచ ముప్పుటయెను సముచు|
బంధమన కొంటికనిఁ ఉల్లఁ బలయు పెంచు|| ౧౧౧||

గీ. నాగలి కొంబు బండి రాదు కం-ట్లాము కట్టెఁ|
బడిన వేళల నా బర్వు వలన నెద్ద|
బిగ్గ బిడి రోక్త్రి మందు రు-పిద పఁ బాత|
మునకు విధ మెట్టిద నిన్నో-విహితు విన్నఁడు|| ౧౧౨||

ఆ. కండ కావరమున్నఁ-గై పెక్కు-చిత్ర చం
చలతఁ దాలిసి యుండెఁ. దలి యూగొండెఁ
దలఁచి తలఁపలొండెఁ-నెయ్యము తీర్పా ళ్ళతోఁ|
గట్టితోఁ డనొండెఁ-గొట్టి కేని ౧౧౩||

ఆ. అవుదానఁ జూక-ఁ పిఁచి యున్న నా|
బాత మది యొముతీయఁ-నేతి పాకు వు|
బాటన వేలులా వు-పాసఁగు నాకు లంగ|
పచ్చిరి పటఁ దోల నలయు నాల|| ౧౧౪||

గీ. ముద్దు ముసరు నఁబ నచెడి యూన్న పసరు|
మేటిఁ దిని సామ్ము సిరి తేచి-యేడు నెగఁ|
బది యూన డుఁగులు నడచిన-వారిఁ గొన్నఁ|
గసవు మెసవిన నిర్భృతులే-గలుగ నపుడు| ౧౧౫||

సీ. పొంద వు గర్భంబైన-పొందుట పశ్చుపాఁ గాఁక,
పిండంబని యూసల-నిండు నలుకు|
సమ్మితమని యూనా-సముఁగాం దనుకన,
చేతనంబని యూస-చేతనంబు|
నా పైన నియూఁ గల-బాలచూళ్ళ కియుడం,
చినము బాబాపత్య-మునఁ గ్రమము గఁ|
బాతి కసగి ముము-పాపీక వూగ్గుమూ,
విధని వృత్తులు నెర-వేర్పు యతియు|

గీ. వాడఁగ గడ్డముపిలకను-విడిచిజుట్టు|
గూర్చఁగ్రమమొప్పఁగొరిగించు-కొనినరుసను|
మంచిపంచలచాపుసఁ-గంచుపాత్ర|
మెద్దుగోమిథునముదాన-మీయవలయు|| ౧౧౬||

చ. తలమొలకాళ్ళుసేతులును-ధాఁధ నేర్పడితల్లిపొట్టలో|
పలఁదిరుగాడుచేఁగనుక-పారహితుండయిచంపెనేనిఁ దా|
ఒలపకుగోవ్రతద్వయము-నశ్యమునిస్మృతితప్పదింకఁగ|
త్రిలఁగొనియొండెగోవులను-బాలనుఁనొండెనుగొట్టెనేనియున్||

గీ. కొమ్మువిఱిగినఁబాతిక-నెమ్ముఁవిఱిగ|
నేని సగమునుజెవియూడె-నేనిమూఁడు|
పాతికలుమఱియును నేలఁ-బడినవంత|
యనుచుధర్త్రిప్రాజాపత్య-మొప్పఁజేయు|| ౧౧౮

గీ. కొమ్మెముకనడ్డిణుఁగాఁగ-గొట్టఁజెడ్డఁ|
బిదపనాకొన్నలలావుతీ-ఱించెనేని|
హత్యకుఁదగుప్రాయశ్చిత్త-మవసరము|
మఱియుగోవ్రతమొనరించు-మానవుండు|| ౧౧౯||

ఉ. గాయములందపుల్గొనిన-గాయమునంజమరింకఁబూయుచున్|
హాయిగమేనుపూటువడు-నంతకుదెస్పఁగమేపిగోవుఁగొం|
పోయిధరామరోత్తముని-మ్రోలనతుండయివీడుటొప్పఁద|
త్ప్రాయమునిండకుండినయధా-విధినిస్మృతిసాముచేవలెన్||

ఆ. అచ్చుఁబోయుటొండె-నందులకొఱుగు|
త్రిడుటయొండెలేని-యెద్దుమీఁదఁ|
బఱువులెత్తించుటలు శ్రోలఁగాపాడఁ|
గట్టివేయుటలనుఁ-గాదుతప్పు|| ౧౨౧||

ఉ. మిక్కిలిగాల్చినందులకు-మిక్కిలిబర్వ్యలంవైచినంతకున్।
ముక్కునుఁజెంచినందులకు-మోటుతనంబునఁగట్టినేళ్ళలో।
చిక్కఁగఁదోలినందులకు-శిక్షక్రమమ్మున నాల్గుపాళ్ళయం।
దొక్కటిరెండుమూఁడుకొర యొక్కటిపూర్తిగఁజేయఁగావలెన్॥

సీ. కట్టితో మొదవుకుఁ-గడతేర్చినట్టైన,
సాంతపనంబుఁదా-సలుపవలెను।
మంటిబెడ్డలనావు-మడికితమార్చిన,
నొనరఁబ్రాజాపత్య-మొనయవలయు।
ఆళ్కృచేతొసగిడ్డి-ప్రాణంబుఁదగటార్పఁ,
ప్రతికృచ్ఛ్రముసేసి-తనరవలయు।
సాధనంబునగోవు-జక్కడంచిననతి.
కృచ్ఛ్రంబుచేశుద్ధి యొనయవలయు।

గీ. దప్తమానసకెన్మిద్రైదుసాం-తపమునకును।
నొనరమూఁడుప్రాజాపత్య-మునకుఁబదియుఁ।
మూఁడునతికృచ్ఛ్రమునకిట్లు-మొదవులుగొని।
దానమిచ్చుటశాస్త్రవి-ధానకంబు॥ ౧-౨౭॥

క. పెఱవారిజంతువులఁదాఁ।
బతిమార్చినవేళొకండు-బదులొండెనులే।
కరనితగుపణమునొండెను।
మఱియావలెఁదప్పకనుచు-మానువచించెన్॥ ౧_౨౮॥

గీ. కట్టిపెట్టినయెద్దిల్లు-గాలిచచ్చు।
కొనియుఁబరాశరునిమత-మూనికృచ్ఛ్ర।
మందుఁబాతకపాలుగ్ర-హస్తువిదక।
సలుపఁగావలయునుయథా-శాస్త్రఫణితి॥ ౧_౨౯॥

క. కొట్టుటయును మెడఁబలుపుం|
బెట్టుటయునుఁ బస్తుఁగట్టి-పెట్టుటయును బెం|
గట్టులఁదోలుటయు నవుం|
గట్టుటయును నాలఁజంపఁ-గాఁ గారణముల్॥ ౧౨౬॥

గీ. జనుమువెంకాయపీచుమునుం-జయును నూలు|
గానియొనర్చినత్రాళ్ళతో-గాలుతోడఁ
గట్టుటొప్పగుఁగట్టిన-గట్టిగాఁడ|
లోకటిచేఁబూఁకినిపెట్టి-యుండవలయు॥ ౧౨౭॥

ఆ. దర్భత్రాళ్ళ రజ్జు-త్రాళ్ళ చేఁగానిదక్షి|
ణాగ్నిముఖముగాఁగ-నాలఁగట్టు|
టొప్పునట్టిత్రాళ్ళ-నిప్పుకల్ పురిగొని॥
తగులఁబడినఁగూడ-దప్పులేదు॥ ౧౨౮॥

గీ. మటిరాత్రి త్రాళ్ళ నెద్దని-మండయుండి|
తగులబడెనేని గాయత్రిఁ-దగజపింప|
వలయునద్దానిదోషముల్-దొలఁగిపోవు|
దీనగోవధ్యపాపమె-ద్దియును లేదు॥ ౧౨౯॥

క. బావులను నూతులం దెడు|
త్రావుల మారుల పడుబట్ట-త్రావులనిమిటల్|
గోవుల పడినెడి వారికి|
దావిలుచుటలూనక-దగు పాపంబుల్॥ ౧౩౦॥

సీ. అచ్చోటఁబోనిచ్చునప్పుఁ-డాఁబోఁతుఁబూజించి,
పసువులెత్తుందున-ప్పట్టులందు|
పడదరోనియుండెని-యోనియుఁగదుపేని,
ప్రక్కలైనను నూతఁ బడినదాని|

వెడలించు వేళల - మెడకాళ్ళు విఱిగిన,
ట్టయి పసుగ్రచ్ఛంబు - నందు మూఁడు।
భాగంబులానరింప - వలయును బసరముల్,
దాహంబుఁగొని నీరుఁ - ద్రాగుకాలము॥

గీ. లోతు మూఁకలఁ జెఱువుల - లోఁగనదుల।
పానకట్టులలో దిగి - చావంగఁ జచ్చె।
నేని యజమానునకు చింత - యేని దోప।
ముండ వేరదు వెరచుట - యొప్పదెపుడు॥ ౧౩౧॥

మ. పరమార్థంబుగ నేటిగట్లు చెఱువుల్ - బావుల్ ధరం ద్రవ్వనా।
తురతన్ గోవులు వచ్చి దానఁబడినన్ - దోషంబు లేదిండ్లలోఁ।
దిరుగాడందగు తోట్లఁదుఁబశువుల్ - దీపించుస్థానంబులన్।
మఱిగోష్ఠంబుల గోతులిడ్డ పశువుల్ - బడ్డంతఁ బాపంబగున్॥ ౧౩౨॥

సీ. రక్షణమునకుఁగా - రాత్రిఱ్ఱ్యకట్టంగఁ,
బడ్డయావులు చిచ్చు - వలనఁజాము।
వలనను పిడుగుల - వలనను బెబ్బులి,
వలనశత్రుఘలూరుఁ - బట్టినపుడు।
పఱపుబాణంబుల - వలననిల్ విఱుఁగుట,
వలన మహావృష్టి - వలనఁబోరు।
వలననిల్లాఱుట - వలనదవానలఁ,
బలమియూరంటుట - వలనఁజాలు।

గీ. వెలికినీట్పుటవలనఁడ - గులను మాన్ప।
వాతయిడఁగోయఁగట్టుట - వలనఁబరమ।
పదము వంచేసె నేనిఁద - త్స్వామికట్టి।
పాపమును లేదు దైవదు - ర్భావమగుట॥ ౧33 ॥

క. కట్టుటచేదినసీయుక।
పెట్టుటచేతఁబలుపసులు-వెతఁగాంచినచోఁ।
బట్టునఁదప్పినవెజ్జుని।
కట్టులుపాపంబుద్విగుణ-మాతనికిఁజెందున్॥ ౧౩౪॥

క. ఆవులునుగోఁడె మజని।
పోవునెడంగనులఁజూచి-పోనిమ్మనుచుం।
గావఁగఁజాలకుండినవఘు।
మానవహింసంజూచుచుండు-నందఱకు నొంగిక॥ ౧౩౫॥

గీ. ఒక్కగోవునుబలువురు-నుక్కడఁచి।
రేనిరాజాధికారులె-వ్వాని(వేటుఁ।
దగిలిపాలిసినవివరంబుఁ-దగువిధమున।
నరసి వానికినిష్కృతుల్-జరుపవలయు॥ ౧౩౬॥

గీ. దైవవశమునఁబెక్కుఆ-కావుఁగూడి।
బిలుకుమార్పిననందఱు-వేఱువేఱ।
నావుచావునకగుపరి-కాసుమునను।
నాలుగవపాలుచేసికా-నంగవలయు॥ ౧౩౭॥

గీ. దెబ్బఁబడిచేసి నెత్తుటఁ-దేలుచుండఁ।
దవులగొనసేని దేహంబు-నవసియుండుఁ।
బాముకఱచినఁజొంగలు-వాఱఁగారు।
నివి యురసిచావునకుఁగశి-మెఱుఁగవలయు॥ ౧౩౮॥

గీ. మేతమేయఁగవిడిచిన-మొసవకావు।
త్రోవఁబట్టుట(వేటుగు-ఱ్ఱుగఁగొనబ లె।
మహితశాస్త్రజ్ఞుఁడైనట్టి-మనువునిట్టు।
చేయుమనియెగోవధకుఁబ్రాం-ద్రాయణంబు॥ ౧౩౯॥

గీ. నెత్తి వెంట్రుకలుంచుకో-జిత్తమున్న।
నిమ్మడిగ నిష్కృతియును దా-నమ్ము సేయ।
వలయు రాజు సురాజపు-త్రుడు ప్రసిద్ధుఁ।
డైన పాయుఁడు వీరికి-య్యది నియమితి॥ ౧౪౦॥

క. కన్యలును నైదువలును।
మున్నుఁగ గొరిగించుకొనన-మునుకామినివా।
రున్న తల వెండ్రుకలలోఁ।
జిన్నఁగ రెండంగుళములు-దీయింపఁదగున్॥ ౧౪౧॥

చ. తలగొరిగించుకొంటపరి-ధానము చర్మము దాల్చికొంటద।
వ్వ్రలమును బరుండియుంట మొద-పుల్ జన వెంటఁ బాలశోధ్యసం।
ధులఁ దిరుగాడుటల్ నిశల-దూరఁగుఁ గొట్టములవ్వసించుటల్।
వెలఁదులకొప్పు పొక్కు-వ్రత-నిష్ఠయ చాల మహాపశాంతికిన్॥ ౧౪౨॥

గీ. మూఁడు వేళల స్నానంబు మొనసి దేవ।
తలను బూజించుట యుఁబొట్ట-ములకు నడుమఁ।
గృఛ్రచాంద్రాయణాదిస-త్క్రియలొనర్చు।
టయును వెలఁదులకుఁదగు నిం-ద్లనవసించి॥ ౧౪౩॥

మ. ధరణిన్ మానవుఁ డెవ్వఁడేని పొందవున్-దాఁ జావితత్కార్యమె।
వ్వరికిం దెల్పక యుండఁగోరిన మహా-పాపాత్ముఁ డాతండు భీ।
కరకష్టావహ కాలసూత్రమున నీ-త్సుంబొంది యామీఁద భూ।
చరుఁడై పందుఁడు దుఃఖి కుష్టియగుచున్-జన్మంబులెత్తెడున్॥

క. తన పాపములే కారణ।
మునఁదెలుపుచుఁ దగిన విధుల-పొనరించు చుగో।
వనితాబ్రాహ్మణ శిశురా।
డ్జనులరయుడంగి మరలేక-దరియింపఁదగున్॥ ౧౪౪॥

నవమాధ్యాయము సమాప్తము.

శా. రంభాభోగసుఖాస్పదక్రతుసహా-రంభైకధీవిస్ఫుర।
జ్జంభారాతిరమాగృణీకరణద-క్షస్ఫారముక్త్యంగనా।
సంభోగప్రదభూరితత్త్వపరమ-జ్ఞానానుసంధానప్రో।
జ్జృంభత్కర్మనిరంతరాయితజగ-జ్జేగీయమానాకృతీ॥

క. దిక్కాంతాలోకాలోజలస।
త్సత్కోమలకుందకుసుమ రారాజత్స।
మ్యక్కీర్తి వారిజాక్షీ।
దృక్కంజమనోజవిమల-తేజోమూర్తీ॥

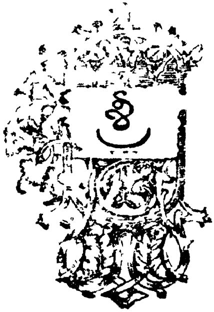
గద్య. ఇది శ్రీనిరుపమాన కరుణాసనాథ శ్రీసర్వమంగళానాథ ప్రసాదాసాదిత సరసకవితావిహార రామలక్ష్మ్యంబా బుచ్చివేంకయమంత్రీంద్ర కుమార శాండిల్యగోత్ర పవిత్రాపస్తంబసూత్ర సుకవిజనవిధేయ ప్రభాకర నామధేయప్రణీతంబయిన శ్రీమదాంధ్ర పరాశరస్మృతియను ధర్మశాస్త్రంబునందు ద్వితీయబింబము సమాప్తము శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శ్రీమార్కండేయేశ్వరాయనమః.

ఆంధ్రపరాశరస్మృతి.

[తృతీయాబింబము]

మన్మార్కండేయా।

స్వామికృపాస్పదుఁడాతఁ, సంప్రాప్తకవి।

త్వామాఁడితవిద్వజ్జన।

భూమీశభుజంగరాయ-పుణ్యావికాయా॥

క. కాలములు నాలుగింటఁగా।
వలసినవి వ్యక్తముగ విధుఁడు-వచియించెను ధర।
తలము నన్య స్త్రీలకు
గలసిన చాంద్రాయణంబుఁ-గావించవలెను॥

సీ. కాఁడిగు బిడ్డం తెలిసి-గొప్పదౌకవణముల్,
బహుళపాడ్యమినాడు పదియునాళ్లు।
తినవలెనామీఁద-దినమునకొక ముద్ద,
పంతునఁ బైయనూ-వాళ్ళదనుక।

దగ్గింపవలెనా మఱి-తగని బ్రొమ్మన్నండి,
పిదప శుక్లప్రతి-పదమొదలుగఁ
గ్రగమగా నొక్కొక్క-కడిఁ బెంచవలయును
వ్రతము చాంద్రాయణ-వ్రతమునంగ

గీ. వ్రతమొనర్చిన పిదప వ-స్త్రద్వయంబు
గోయుగమొసంగి బ్రాహ్మల-గుడిపివారి
కొసఁగవలె దక్షిణలు ముద్ద-కొసఁగ మితము
దప్పిన ఫలంబు లేదు పాతకము నదు ॥ ౧౪౯ ॥

మ. చనదంచెఁ జర బ్రాహ్మణాండి తరుఁడ్డై-చండాలినో డొం శ్వపా
కినినొండొండ రమియించ జేసెని ద్విజుఁ-డొక్కండు బొబ్బి నొరొక్క
ట్లొనరింపఁగ మూఁడువాళ్లై సిగా-ట్లింగూడబోడించి వి
ప్రమతా జేయు విధాయ బగ బ్రా-జాపత్యయుగ్మంబొగిన్ ॥ ౧౫౦ ॥

గీ. ఇంతయే గాక పాతుల-కీయవలయు
నావొకటిఁ గోఁడె యొకటియు-నందుపైన
దక్షిణయు నిట్టొనర్పఁ బా-తకము వాసి
జన్మిగట్టొప్పనని పరా-శరుఁడు సెప్పె ॥ ౧౫౧ ॥

క. రాజును గోమటియును నీ
యోజం జెండాలినయ-నొవరింపవలెం
బ్రాజాపత్యయుగము గో
రాజద్వయ గోద్వయస్వ-ర్ణదానంబుల్ ॥ ౧౫౨ ॥

గీ. వసుధఁ జండాలి నేని శ్వ-పాకి నేని
సేయఁగాఁ బ్రాజాపత్య-కృచ్ఛ్రము ననొ

చండాలి=శూద్రుని వలన బ్రాహ్మణస్త్రీయందుఁ బుట్టినది,
శ్వపాకి=క్షత్రియుని వలన ఉగ్రయందు గలిగినది,

నర్పవాలుగుగోవుఁ-గాల్గుకోఁడె।
లియక్షప తెదానముసుశుద్ధి-యొసఁగుకొఱకు॥ ౧౪౩॥

సీ. తమగన్నతల్లినిఁ-దాఁగన్నబిడ్డను,
దనతోఁడఁబుట్టువు-తనరుదాని।
నెలుఁగకరిం యుంచె నేనివాతిఁడుత్రికృ,
ఘనిములవజాంద్రాయ-ణములుమూఁడు।
చేసిశిక్షముసుగో-నికొంగఁ గాఁబో,
తకమేగు నిటిఁగియుఁ-దస్లియప్పు।
చెల్లెండ్రతోఁబొత్తు-నసినాఁపాను,
బాల్ల పందొకోఁ-జెల్లునదియు।

గీ. దానలుంగకయునదుఁబంచి ప్రియపడ్డ
యమునరిపమూలఁబడిన్నుఁ-భముఁదయా।
దానమొసరించె నేన సంఁబో।
చయముచమనవియోముపర-రకుహార్గ॥ ౧౪౪॥

సీ. పినతండ్రి పెదతండ్రి-పెండ్లాములనుగ న,
అత్తనెన్నివిలినో-నీనిగూఁడ।
వానియిల్లాలిని-మేనమామకళత్ర,
ముకనీర్థపత్నినిఁ-బ్రాతుభార్యఁ।
దనయింటియాడబి-డ్డను గూడువధముఁచు,
మూఁడుబ్రాజాపత్ర-మాలనుకైని।
గోవునగోఁడెయూనివతెవకు,
యిట్లునిన్వఁబాప-మీఁగునరుఁడు।

గీ. పశువుఁగలసినగేదపైఁబాఁరినను
నాతిఁబొందినఁబందికొ-నసినాంటె

నసుగమించిన గాడ్దెనే-గినసుగోతిఁ।
బొత్తుఁగనిన ప్రాజాపత్య ముసల్పవలె॥ ౧౫౫॥

గీ. మొదవుఁ గూడిన బాలుఁడు-మూఁడునాళ్ళు।
పస్తు లొకకాలభోజనంబు-కలయఁ జేయు।
నొక్క పరిగేఁగ గండిచె-నొంటిఁ గూడి,
యున్నచో నొక్క దినముని-యున్న శుద్ధి॥ ౧౫౬॥

గీ. మారి ముసరిన వేళ-ముంపు వేళ।
మాత్తులొత్తిన వేళస-మరము వేళ।
భయముఁ బడిన వేళ బాలతులఁ-బట్టు వేళ।
భర్త లెల్లరు నొంద్రఁగా-సాధ్వులైరు॥ ౧౫౭॥

క. అంగీకరించిమూఁని।
చెంగటనివసించునట్టి-జెలువ్రీద్విజుల నె
దాంగక్షాలపదువరిలో।
భంగము శుభపరిచమునఁగ-నల మౌను మొదటన్॥ ౧౫౮॥

సీ. అటువైనవారికిఁగా-జ్ఞాధారమునగొంతు,
బంటినూతినిఁ జేడ-బాడినించి।
యందొకనాఁడుని-రాహారముగనుండి,
వెలుపడిమరునాఁడు-కలవసనము।
మొదలంటఁ జేయించి-పిదప యవాన్నంబుఁ,
దిని పస్తుతో మూఁడు-దినములుండి।
నాల్గవనాఁటఁ గం-ఠప్రమాణమునీట,
నవసించియయిదవ-నాఁడు శంఖ।

గీ. పుష్పలతయాకు వేఱున-బుష్పవండు।
బంగరువుఁబంచగవ్యంబు-ద్రైచి కాచు।

సుదతి మానుగా నిరువాడు-మొదలంటుముట్టు।
వడుదనుకనొక్క పూటయే-గుసువనలదు॥ ౧౪౯॥

గీ. శ్రావణము పూర్తిగాయగుదాక-నింటరాక।
వెలుపలనయుండవలయు-వ్యాధియోర్చి।
మీఁదబాపఁ గుడిపియా-మీఁదనొక్క।
యావుఁగోఁడెయుదక్షిణ-నీయవలయును॥ ౧౫౦॥

క. ఇలయందు నెంతయోసుఖమి।
ముక్కలఁజాంద్రాయణముఁ గృచ్ఛ్ర-మును జేసినచోఁ।
గలిపి కొనుటొప్పు నాలుగు।
కాలములఁ బాలఁదులనుదగదు కొంచగ నెప్పుడున్॥ ౧౫౧॥

క. కట్టియఁ గొట్టియు నుంజెఱఁ।
బట్టియు భయపెట్టికరముఁ-బట్టి చెరపినన్।
నెట్టన నవ్వనితకు నుంచి।
పుట్టును సాంతపనకృచ్ఛ్ర-మునవిశ్రాంతన్॥ ౧౫౨॥

గీ. వాంఛలేకుండియుండనొక-పరపురాత్ము।
చేతభోగింపఁబడినట్టి-స్త్రీబహిష్టఁ।
గనుటవలన బ్రాజాపత్య-మాసలుపుట।
వలనను బవిత్రయగునని-తెలియవలయు॥ ౧౫౩॥

క. కలుద్రావుదానిమగనియొ।
డలుసగమఘుమయమగుటఁబు-డమిసాంతఁదుని।
స్తులగాయత్రిజపించుచుఁ।
బోలుపుగసాంతపనకృచ్ఛ్ర-మును సల్పవలెన్॥ ౧౫౪॥

గీ. అత్రపంచితమావుపా-లావునేయి।
యావుపేడావుపెఱుఁగుద-ర్భాంబులావు।

శాస్త్రక్రమమునఁదినియొక్క-నాఁడునిట్టు|
కుంటయేసాంతపనకృచ్ఛ-మొప్పుజగతి|| ౧౬౫|

చ. పతిచనిపోయినప్పుడుఁ-బ్యాక్తముగాఁ బ్రవాసమేఁగిన|
స్థితిరునియందుఁజారలయిన-వింతిఁబుఁ ద్రోవదలించుటొప్పుఁగా|
అతిపెలవానిఁగూడి పిర-గోర్భినఁగాంజనె వేనిఁ బుట్టిడు|
ర్మతిఁబురినష్టనాఁడెలిపి-శమ్మరఁగానియుఁగూడదింటికిన్|| ౧౬౬||

గీ. మాధ్యమునఁగొండెమిగులఁగా-మాయునగొండెఁ|
బతిని సుతులనుఁజాట్టఁజ-దలిఁ యన్య|
దేశమునకేగునట్టియిం-తియయినన్పు|
యగుచుఁబరమున మిగులఁబ-హానఁజెడును|| ౧౬౭||

గీ. ఎద్దియేనియునపచార-మెఱిఁగిమఁగఁడు|
మొత్తఁగ నేకతము లేచి-యొత్తిగిలిన
పడతియుండు కారరింటికి-వచ్చెనేని|
జేర్చుకొనవచ్చు నిర్దయ-సేయరాదు|| ౧౬౮||

ఉ. నారియొ యంగి చన్న పతి-నాళ్లకు నోపికయంకు లేకయి|
శ్వేరినదాని విప్రు-లు తులు - లేక గోనఁదగునద్దియుండినన్|
దూరము సేయుటొప్పనటు-మూఁ మునేయకయుంచికొన్నవా|
రారనికృచ్ఛమునఁబతిక-దర్థముజాట్టలు సేయఁగావలెన్|| ౧౬౯||

గీ. అట్లొనర్పని వారింటి-కరిగి యుచట|
దిన్నఁదాగినవారొకృ-దినముపాస|
ముండవలెనట్లు చేసిన నుండు పాత|
కము నశించు నశుద్ధియుఁ-గడంగ్ గొనును|| ౧౭౦||
చ. పసిమిటికొట్టఁగానొమతి-పెంకితనాననొకచివోవుబా|
పాదదిరయింతపోగొనఁ-బట్టకయున్న నులంకుటాలుగాఁ|

గాని విడుతుంగఁ జెల్లఁ బోదు-పుంగొని యల్లది చేరనేని వే।
జనపతి యిల్లు తల్లియిలు-జారుని యిల్లు పవిత్రమైనవౌన్॥ ౧౭౧॥

సీ. అట్టియిండ్లఁ గుద్రవ్య-యామీఁదఁ బంచగ,
వ్యముఁ జల్లి మట్టిభాం-డములు బాఱ|
వైచి కత్తి విరుసు-పలికి గతిశుద్ధి,
చేయించి బెంకాయ చిప్పలావు|
తోఁకతీటను గడ్డి-తోడ్తోడఁ ద్రాముంపు.
వస్తువుల్ పులుసునఁ-బంచగవ్య|
మున లెస్స మార్జించి-బూడిదతోఁ గంచు,
పాత్రముల్ పదిమార్లు-బాగు సేసి|

గీ. పిదపఁ బాలు లుచెప్పెడు-విధమువలనఁ|
బూతుఁ డైయింటి పెద్దగో-వును వృషభము|
దక్షిణయొసంగి యూపైనఁ-దానొవర్ప|
వలయు రెండు ప్రాజాపత్య-ములు క్రమమున॥ ౧౭౨॥

గీ. తద్గృహమునందు నుండుని-తరులనొకది|
నంబు పవసించి పంచగ-వ్యంబుఁ గొన్న|
శుద్ధిఁ గాంతురు మతి సూత్ర-సిద్ధముగను|
వారితో వ్యవహరించెదు-వారలెల్ల॥ ౧౭౩॥

మ. ఉపవాసంబును స్నానముఁ బ్రతముసం-ధ్యోపాస్తియున్
హోమిత్తియున్|
జపముఁ దైవతపూజమంత్రమును య-జ్ఞంబుం దపశ్చర్యయుం|
కృపయున్ దానము నీనియందొకటియే-దేనిన్ యథాశక్తిఁ జే|
సి పునశ్చరణముఁ గాంచవచ్చుఁ గడుతు-ష్టింబుష్టియున్ సంధిలన్

గి. యజ్ఞములయందుఁ జమసము .లట్టుప్రచటి
యాకసము గాలి సూనరుదర్భ-లగ్నియాట|

నీరుపీనిశుచిగల్గ-నేరజెప్పు
ద్గ్గుటశుద్ధివానికి-వగవనరము॥ ౧౭౫॥

దశమాధ్యాయము సమాప్తము.

ఏకాదశాధ్యాయము.

గీ. మైలయున్నంబు రేతస్సు-మూలయన్న
మావునంజాడుఁదిన్న బ్రా-హ్మణుఁడు నేయు
వలయుఁజాంద్రాయణము రాజు-బచ్చునందు
సగము పాదఁబ్రాజాపత్య-మొగినిఁగాఁపు॥ ౧౭౬॥

గీ. పైనిశాలముబడుమాఁడున బ్రహ్మకూర్చ
మువరకర్ణుఁడుపంచగ-వ్యమునుబిదపఁ
గొనియొకటిరెండుమాఁడునా-ల్గునుక్రమమున
గోవ్రతీవలెనాలుగు-కాలము లెలమి॥ ౧౭౭॥

క. తినఁగూడకున్న మైలల
నెనసినఁగాపింటిదైన-నెంగిలియయిన
స్నానమనుమానించినఁ
స్త్రీనిషిద్ధంబయినన్నోగి-రముఁజనదుతినఁగ॥ ౧౭౮॥

గీ. ఎటిగిఁయేదియుఁజెలుఁగక-యేదిఁదిన్న
బ్రాహ్మణుఁడుకృచ్ఛ్రమొనరించి-బ్రహ్మకూర్చ
మునుకుడిఁగనవలెబిడ్డ-నొంగిపిల్లి
తిన్నఁగుశవారినన్నశు-ద్ధియగునిజము॥ ౧౭౯॥

ఉ. బంతినిఁబాలువారుగుడు-వంగఁదటాలునన్నొక్కఁడందులో
వింతగలేచినంగొదమ-విస్తరులెంగిలియట్లుగానవా

బంతిఁగలట్టివారుకుడు-వంజఁదొక్కుఁడఁదిందురనిఁడ|
భ్రాంతిఁజేయఁగా వలదనా-సాంకపవంబమునృధమిమ్ములన్||

సీ. తెల్లవంకాయయుఁ-దెల్లయుల్లియు సనీ,
యుల్లిగృంజనమును-నొంటిపాలు|
లేడిపాలును నేల-లాడియు దేవుని|
నేలపంటయు జాన్న-పాలుమాఁకు|
చిగురునెలఁగల భ-క్షించినద్విజాలెల్ల,
మాఁక నాభ్యుపవాస-మునఁ బెసంగి|
పంచగవ్యముఁగొన-వలెశుద్ధిలాలకుబ్రా,
హ్మణుఁడెలుఁగల కప్ప-మాఁసమెుండే|

గీ. బాలుకమాంసముఁ దిన్నఁ-గ్రింతఁడిన్న
నదిరొయితింగివపిదపయు-వాన్న మెుక్కు|
పవలురాత్రియుఁదిని శుద్ధి-బడయవచ్చు|
దీనవాపంత రోనిసు-దియమువలదు|| ౧౮౧||

మ. శౌచాచారగరిష్ఠమైనవృపవా-సంబంధబుద్ధ్యంటసం|
కోచంబందక దైవపైత్రిక గుణం గోరస్సదాయ్యగజా|
నూచానుల్ దినుటొప్పగున్ జమురునం-దుంబాలతోఁ గాఁ బ్రచే|
ప్రేచంబడ్డపదార్థముల్ నదులకు-స్వీంచెనిలో సేవలెన్|| ౧౮౨||

చ. అనిశముమద్యమాంసరతుఁ-డైరథచోదకవర్తనాదిజీ|
వనుఁడగునీచశూద్రుని శ్వ-పాకునియట్లుఁ ద్యజించుటొప్పు నె|
మ్మనమునఁబాలులంగొలిచి-మాంసముకల్లును మాని స్వీయక|
ర్మనిరతుఁడైనశూద్రునిధ-రంద్యజియించుటయొప్పదెప్పుడున్||

గీ. వర్ణములు నాలుగింటను-వ్వరికి నేనిఁ|
బురుదుమైలయువచ్చిన-బ్బుడుతడియ|

గృహమున దగ్గఱజేరి - కాలు కతేమి।
నెగడిన బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠ - మెప్పు లనిన। ౧౮౪॥

గీ. ఎలమి గాయత్రి మాత్రంపు - బలముచేతనైన మి
గులు మూడు వేలిల్లు పాపజాడ।
వైశ్యు నిదిరాచ దైవబా - పనదిగోవి।
రెండు వేలట్లు సేసిన - నొండెడ। ౧౮౫॥

గీ. సామ వేదమునందలి ... మదే ...।
... బుకొ ... కపంచద - ది ... నొండె
... త కాన్న ముభుజియించు ... కంబు।
న ... వాసి ... డిగు జంబు॥ ౧౮౬॥

శా. కాచిం ... గలయా ... ము తు - వ్యంజైనబియ్యంబుమం।
బాలల్యా ... డతి ... - మాబాగ కాడ్చిబవా।
పాపత్ర - లవన గుడిన్న ... పదా - యు బుకృతంబున్నన।
ప్రాయంబుండగఁజేసి ... ట్టయి - శా - ... ప్తిచేకూరడున్। ౧౮౭॥

క. నాపితదాపాన ... బులు।
గోపాలాన్నంబుమఱియు - గులమిత్రాన్నం।
బాపయినర్ధిక ... న్నము।
పాపదఁగాని ... తా - సమ్మతి ... టన్॥ ౧౮౮॥

గీ. కాఁపుపూఁబోడియందున ... జానివ ...।
గలిగిసంస్కృతుఁడైనవాఁ - డిలను దానుఁ।
ద ... యసంస్కారములులేని - యతఁడుండువి।
తుండనియుఁ జేర్కొ - నంబడు - ... వెయుండు॥ ౧౮౯॥

గీ. అపనిభర్తకుఁగాఁ బుట్టి - ల్లాలునందు।
జననిబొందినవాఁడు పే - రునకుగొల్ల।

వాఁడయిన వాని గృహమున-బ్రాపింపఁగలఁడు।
పాపడుట లెస్స యొప్పని-స్సంశయముగ॥ ౧౯౦॥

క. చిరకాలమిత్రుఁడునునూ।
దరపనితకు బచ్చు వలన-ధరఁ బుట్టిన వాఁ।
దరయఁగఁ గామిత్రుండగు।
మఱియుం బాలుం గురాచ-మాని నివలనన్॥ ౧౯౧॥

క. సంబొందిన వాఁడా।
త్మని వేదకుఁడయ్యె బచ్చు-మగువనలనఁ బా।
లునకుఁ బోడమి సంస్కారము।
లెనసి వాఁడద్ధిఁడని-యెలుఁగంగఁడగున్॥ ౧౯౨॥

గీ. వీరిగృహములయందున్న-విప్రవరుఁడు।
మెసపఁదగు దీనశంకయే-మియు వలదు।
తగని కడఁ లఁ బాల్పొరు-దధిఘృతంబు।
నాలుఁగ కొ భుజింపవిరుగ-డెట్టులనిన॥ ౧౯౩॥

శా. బాపల్ రాజులు బచ్చువారు ధరణిన్-బైపాపముం జేసినన్।
రేపున్ మాత్రముపవాస స్సలిపియ-ద్ధిన్ బ్రహ్మకూర్చాంకం।
బాపైఁ జేకొన టొపఁ ద్రిప్పనిక పా-హారంబు లేదివ్వ దే।
బాపుంబాపము కాఁపువానికదిస-ల్పాగాఁదగన్ నిల్పులన్॥ ౧౯౪॥

గీ. బ్రహ్మకూర్చవిధాన-ఫలములాశ్వ।
పాకుళుచిఁ జేయఁ బాపుపా-త్ప్రించితంబు।
దధిఘృతము గోమయము కుశో-దకము లెవని।
పంచగవ్యంబగు నవిది-పాపహరము॥ ౧౯౫॥

క. వలువు తెలువుపసపెలుకుం।
బులువుంగల యాలమూత్ర-ముత్తరీపఘృత।

మ్ముల చేయఁగాలంరయోగ్య।
మ్ములనవియె దనమిని పచ్చ-కొండవ్రవియెదగుఁ॥ ౧౯౬॥

గీ. ఒకపలము నేంపంచిత-మొకపలఁబు।
మూఁడుపలములఁ బెఱుఁగుటా-లేదుపలము।
లొకపలమూద శ్భజలముకో-లకుసగఁబు।
బొటన వ్రేలంత పేడ సుఁ-బోలుఁగలుప॥ ౧౯౭॥

క. మఱసగోమూత్రము గాయ।
త్రినిఁబిదపందు ఛనీస్ను-"దేవస్యత్వా"।
యనిపెఱుఁగు "దధిక్రావ్ణో"।
యని "యాశ్వాయస్వ" యని ప-యస్సుఁగొనవలెఁ॥ ౧౯౮॥

క. వసువద "గంధద్వారా"।
మని "శుక్రమసి" యని పేడ-యాజ్యముఁగొనిని।
ప్పవనిడి "యమ్మాహిష్ఠా"।
యనుచుంగలుపం గవలయు-నవియావెనుకఁ॥ ౧౯౯॥

క. "మానస్తోకే" యనుచుఁ।
దానినిమంత్రించి కోలు-తరగని చిల్కం।
బోనికుశలేదు సంగొఱ।
తానట్టులంగొనిహుతమ్ముఁ-గావింపవలెఁ॥ ౨౦౦॥

క. "శస్త్రీదంవిష్ణుర్గ్మా।
నస్తోకఇరావతీ" య-నఁ "శంమ"నఁగా।
విస్తుల "శంనో దేవ్యా"।
దిస్తుతులఁ హుతముం నర్చి-తీరిసపిదపఁ॥ ౨౦౧॥

క. హుతశేషంబుఃబ్రాహ్మణ।
తతిత్రాగవ్వలఁ రూమతేయఁ-దలచు కాడేలంబ్రా।
వృతతేఁగలుత్రుఃసవ్వడునె।
త్తుతతేఁ బ్రాపంబుజ్ఞ ప్తి-తోడుపవలెఁ॥ ౨౦౨॥

తృతీయాబింబము

చ. పెఱుఁగున కేతిరుఁడుఁ దు పతి నేగిన గౌలునఁ బందితంబునం।
గరువలియరుగ్రేఁ దగ్ని యగను న్గాందుణోన్వసియింత్రుకావునన్।
ధరణినిఁబంచ గన్యమును - నాశకమింగ్నిన నగ్ని నాంబులు।
ట్లరయా చు బపాన్కనుర్పుచు ట్వ- స్థిరతా ఘనముతెర్చి పేర్చెదున్॥

గీ. కుడుచుచుండఁ గఁబెరభుల - నుండరోరి।
పా తమునఁ బడ్డనీరు తా - నరఁగఁజేరదు।
త్రాగినట్టిది నాచుచాం ద్రాక్షసంబు।
చేయు వలయునఁ దురితంబు - నాయుంగొలకు ౧౦౮॥

చ. ఎముకలంతోల్ఫ్యనాని నా- కేశ గుసింగు నను నోం కెనుగెల్లుఖ।
డ్గముగవయంబునుంగ లబా- గాచిరెటెబ్బుగికోతికుక్కన।
క్క మను జాఁడున్నరయుగాంకికి- కానియుఁజచ్చిన నూతులందటా।
కలనూలనదూపగొంటయున- గాంత ము చేయుటకొప్పు చెనినన్॥ ౨౦౫॥

గీ. బ్రాహ్మణుఁడు రంజాకోమటి- సోదజాండు।
మూఁడు రెండును నొకడిన మునుగ నమున।
నొక్క పూట కయునప సమందున ఆరయు।
దోషమాత్రంబుదమకెల్ల - దొరకుకొలకు॥ ౨౦౬॥

క. పరపాకనివృత్త్యన్నము।
పరపాకాన్నంబు మతిస -నుచున న్నము నె।
వ్వరుఁదినఁగూడదుతి న్నన్।
పరగునఁ జాంద్రాయణంబు- సలుపఁగ వలయున్॥ ౨౦౭॥

గీ. అపచున దానమిచ్చిన- వ్యర్థమగుట।
యంతయోగాకయిచ్చిన- యుఁడుమతి కరుఁ।
బుచ్చుకొన్న నతండును- బొలుపు కెక్క।
నరకమునఁ గూలుదురునిజ- మరసి చూడ॥ ౨౦౮॥

చ. పరిణయవేళఁ గొన్న హుత- భుక్కుకు నాత్మవహించిచపల చయు।
త్వరముఁలు సేయకున్న బరి- పాకనివృత్తుఁడు వాఁడు జేయుచుం।

బరభృతుఁడైన వాఁడు పర-పాకరతుండు గృహస్థుఁడైన జో|
దర ముఖరిం బిదాత్మ్రత ను-దాల్చి నివాఁడెప ముందు నాఁ బడున్ ||౨౦౯||

క. ఆయాయుగ ములనూ తెలుపు
నాయాయుగధర్మ ము లను-నచ్చర్య్యాడలం|
జేయుచుఁ రూపులంపా
మైయుండెడు ద్విజులనే పు-జుడఁదగ దెపురుణ్ ||౨౧౦||

చ. అపచారంబని యుంద "గూ,, యుకుచు బ-హ్మజ్ఞానిహింసింగు వాఁ|
డపవిత్రుండెయునీపునీ, కు ముని వ్యాసవృద్ధులంబలుక వాఁ|
డపుడేప్పా నవాలనేనిలా త్రిరక్కా-పాకంబు వర్షించిన|
త్కృతమాయామాం హింభనాఁ వ్రపు వ్రతు నను-స్తేజుంచు వేదన్ దగున్ ||

గీ. అట్టివానినిఁగనవుతో-గొట్టదగదు|
బట్టపీలికమెడ ఘంటుఁ-బట్టదగదు
బలువివాదింబినారిని-గెలువదగదు|
చేసిపసు [illegible]-నేకూటోప్ల ||౨౧౨||

గీ. కొట్టనంజింపనొకదిన-బెట్టు నే|
మెట్టినను మూడుదినములు-గట్టినన్|
నెత్తురొలికినన తిక్రు భ-ముత్రవేట|
లగిలిక ను పైన గృచ్ఛంబు-లిగునొనర ||౨౧౩||

క. దినము నకుబట్టె బిస్న ము|
దినుచుండొమ్మిదినాలు-తిరపదవన్|
వినమ లంమూ పవాసం|
జెనసిననతిక్రుచ్ఛమును మా-నెలుఁగంగదగున్ ||౨౧౪||

క. ఈపైజెప్పిన వానా|
పాపములకు మేళనంబు-ప్రాప్తము కాగా|
నాపాపంబుల నెల్లను|
బాపున్ గాయత్రియొక్క-పదివేలయినన్ ||౨౧౫||

ద్వాదశాధ్యాయము.

గీ. చెడ్డకలఁగన్న జపనము-సేసికొన్న
గాంతరమియుంచినను వల్ల-కాటిపాగను।
మూర్ఖు-నినడోకు కొన్నశ-మైనసిప్నన
మాచరింపఁగవలయుణా-ప్రాయసరణి॥ ౨౧౬॥

క. మలమూనుమూత్రముమరియుఁ।
గలితగిలినరోగిక మెఱుఁ-గకపాలుకరా,
జాలుకొమటులుదినినవా।
రలకుమరలవడుగునవస-రముతలపంగన్। ౨౧౭॥

క. దండము మొలత్రాడజినము।
వెండియు వ్రతము లను భిక్ష-ద్విజాళికిఁ బొంగన్
రెండవయుపనయనములకు।
నుండంబని లేదు లేక-యొనరింపదగున్॥ ౨౧౮॥

క. మలమూత్రంబులుతాకిన।
మలినాన్నముఁదిన్న మూఢ-మతినిష్కృతికై।
యిలఁబ్రాజాపత్యంబును।
వెలయింపఁగవలయునట్లు-వెలయించిబడిన్॥ ౨౧౯॥

గీ. పంచగవ్యంబుతో స్నాన-మంచితముగఁ
జేసి యద్దానిఁబానంబు-సేయవలయుఁ।
జేసిన ట్లైనఁబరిశుద్ధి-జెందవచ్చు।
సంశయము లేదిదియె పర-శరమతంబు॥ ౨౨౦॥

క. చేటుం బొరయుటకై గిరి।
కూటాగ్రమునుండి దుముకి-గుడువక యగ్గిన్।

నీటంబడి ప్రస్థానము।
పాటించి తనుమఱిపమ్ము వాకిల్లరకున్॥ ౨౨౧॥

శా. ఆపాపంబుల కల్లవిప్రకులమం దె-ట్లన్న కృచ్ఛ్రముల్ రెండు ప్రా
జాపత్యంబులు సేయఁగా వలయు వై-శ్యక్షాత్రియుల్ బున్యగో।
త్రాపుణ్యాచలపుణ్యతీర్థములయా-త్రల్ సేయవిధ్యుక్తమా।
గాఁగుల్ గోదశకంబునున్ వృషభమొ-క్కండియ్యఁగా నొప్పునున్॥

గీ. విపినమున వాల్గ్రొత్తపలు-వెలయుచోటఁ।
జుట్టుమంగాడఁదలబోద-గొట్టుకొనుచు।
నిలన రెండుప్రాజాపత్య-ములనుఁ జేసి।
గోమిథునమియ్యఁబాఱున-కుఁదగుశుద్ధి॥ ౨౨౩॥

సీ. ఆగ్నేయమనియు బ్రా-హ్మణమనియును దివ్య,
మనియును వాయవ్య-మనియు వారు।
ణంబనియైదుస్నా-నములుపవిత్రంబు,
లందులోనవిభూతి-యలదుకొనుట।
వుడమి వాగ్నేయ "మా-పోహిష్ట" యనినీరు,
పైజల్లుకొనుటది-బ్రహ్మమొండఁ।
గాఁగనీటమునన-గాహంబు దివ్యమం,
బ్రిదిదివగంగతో-నెనయఁగాలు।

గీ. ప్రొద్దుగ్రుంకెడువేళనా-వులగొరిజల।
కలననెగసినధూళిపై-పాటుటది యా।
నననివాయవ్యము దశంబు-నందుమజ్జ।
నంబొనర్పుటవారుణ-స్నానమండ్రు॥ ౨౨౪॥

ఉ. స్నాననిమిత్తమేగుద్విజ-సత్తము వెంబడి దప్పిగొంచు వాగ్ల।
పానము నర్ప దేవపితృ-పఙ్క్తులు మరుద్గతి వెంబడించుఁదా।

స్నానమొనర్చఁగా శివవ-సంతులుపిండఁగరాదుపిండినన్।
దానవవారునొచ్చికొని-తర్పణముల్గొనఁనొల్లరాపయిన్॥

గీ. తర్పణములకుముందు-ధానములను।
వలదుపిండఁగరోమకూప పములనుండి।
తిలలుగొనితర్పణంబులు-దీర్చుటొప్పు।
దవియురక్తపురీషంబు-లట్టులగుట॥ ౨౨౬॥

క. జలకమ్ముసేసితడితల।
దులిపెడువాఁడుఁదడిబట్ట-తోఁగులమూత్రి।
మ్ములసేయువాఁడు జలము
ములనిలబడి యాచమించు-మూర్ఖుఁడుపిగల్॥ ౨౨౭॥

గీ. దైవపితృకర్మములుసేయఁ-దగరుబట్టఁ।
గంఠమునవొండెదలనొండెఁ-గప్పుకొనిహోమ।
గచ్చవిడి బియ్యమతిబాట్టఁగట్టకయును।
జందెమతియెయునుఆచమిం-చఁగఁదగదు॥ ౨౨౮॥

గీ. దరినిఁగూర్చుండినీటఁదుం-పరలు చి ను।
నట్టులనునీరునిలచి పై-గట్టుమీఁద।
దుంపురులుపడునట్లాచ-మింపఁదగదు।
రెండుఁదాఁకుచునాచ్చట-రెంటశుద్ధి॥ ౨౨౯॥

క. జలకముగొన్నదఁబైటవె।
డలినప్పుడుఁగూర్కినతఱి-దప్పియొసాఁగ।
టులుగొన్నదఁదుమ్మినఁబలు।
వలుగట్టినపట్లరెండు-వార్చులపలతురు॥ ౨౩౦॥

క. తుమ్మినను నుమిసినను దం।
తమ్ములసెంగిరులతగిలి-నంబతితులతోఁ।
నెమ్మదిమాటాడిననన్ను।
తమ్మాడినఁగుడిచెవినిస-తముముట్టవలెన్॥ ౨౩౧॥

క. స్నానశౌచయుఁ జెందఁ దుదను నే|
దగుజలమునఁ దాఁ శనుఁడు మారు-తము లలమునువి|
త్యము పాఱునివలవలక|
ర్ణమునఁ దవవియించి పా- సేతు రాఁ గద|| ౨౩౨||

సీ. భాస్కర శరదీప్తి-వస్త్ర కీర్తనివా,
స్నానమొల్లరకుంభ-ధానముగను|
గ్రహణకాలములను-త్రి రాత్రము పవిత,
ములగు పైస్నాన-ములను హోమ|
ము జపము దాన-ము నతఁడు సేయు
వారు గోత్రాత-ములవిప్ర|
ముల గట్టు జ్ఞాన-దుర్ఘట దేనిఁ
దగవుగు దీప తీ వాగు|

గీ. పులును జాతి త్యజను బో-వుడు నాగ హా|
కాలములయామినీనాథుఁ-గలసి సూర్యుఁడు
గానఁటి సమయములు-దానము కుఁ|
బాత్రముల టంచుఁ దెలియ గ-వలయు మరియు|| ౨౩౩||

గీ. కళ్ళ సనరాసి పోసిన-కాలమందు|
సంక్రమణమందుఁ శ్రాద్ధ-సమయమందు|
గ్రహణవేళ-యందును-రాత్రిదాన|
మొప్పఁ జేయంగఁ గూడదొం-డొకరాత్రి|| ౨౩౪||

గీ. గ్రహణములయందు వలెనె య-జ్ఞము యందు|
మరణసమయమునందుఁ గా-మారి జనవ|
మందు రాత్రిల దానంబు-నాచరింప|
వలయునొండొక రాత్రిని-వలదు చేయ|| ౨౩౫

గీ. రేలఁ గ్రాత్రిలెడ నాల గు-జాలు నందు|
నడిమి రెండు ముహూర్తముల-నాఁగనొప్పు|

బొందలు తుద రెండుజాములం-దుదినమందు|
వలెను స్నానంబు సేయంగ-నవ్యమతియు|| ౨౦౮||

చ. మనమునఁ గ్రజ్జనృత్తములు-మూలనియుూపము సోప మమ్మ్రరా|
తనసమునీశరాత్రిద్విజ-సత్తముఁడంటిఁగట్టి బట్టితో|
వెసజలక మ్మొనర్చ్పనఁ-పేనుఁగుపెంటలుతియుమున్న వి|
కృ-సపసియే ప్పటొప్పదవ-గా మసేయుచు యొప్పనేడ్పి నన్||

క. చచ్చినపడనాళ్ళనడుమ|
హెచ్చినటాపలేక-యెడ్పం దురితం|
బచ్చుపడవార్చితోలఁగన్|
వచ్చునద్విజులెల్లనెరు-వలనొందిరయన్|| ౨౦౯ ||

గీ. గ్రామణసమయంబులందుగం-గానదంబు|
లగునమస్తోదకమ్ములు-ట్లగుటస్నాన|
దానముఖకర్మములును-త్తమముగాన|
నెల్లరును వానిఁదీర్చుట-యొప్పునంబు|| ౨౧౦ ||

గీ. దర్భజలములఁజేసెడు-తానముకతి|
ప్రేళ్ళదర్భలుచుట్టిశా-వించువార్పు|
కుశజలంబులపెగజల్లు-కొనెడునీరు|
సుమములివిమూఁడుసోమపానముసకెపుడు|| ౨౧౧||

గీ. అగ్నికార్యము చేయని-యతఁడు వేద|
మభ్యసించనివాఁడు సం-ధ్యలను వార్ప|
నట్టివాఁడును శూద్రుని-యట్లగాన|
శక్తియున్నంత వేదంబుఁ-జదవవలయు|| ౨౧౨||

చ. నిరతముగాఁ బ్రవంటఁదిప-నేర్చినవాఁడును శూద్రుఁడిటంగా|
పురమునఁ గొంచువాఁడు ఘన-పుణ్యములం ఘృతి జొచ్చి యుండువాఁ|
డొరిమను రెడ్డిపీటవయి-యుండునతండును విరువేదముల్|
గలుచుము వేశ్యచున్న నర-కంబునఁ గూలుదు రంతవారలున్||

ఆ. కాఁపుదాని చేత - సాపాటుఁ గొనువాఁడు|
కాపుదాని పాలు - గ్రావరించు|
నట్టివాఁడు వీరు - నస్యశవ్యకలో|
ర్పదఁగ శవుడు గక - పాతకులగుచు|| ౨౪౩||

ఆ. శూద్రునన్న మొండె - సూతకాన్నంబొండెఁ|
బురిటియన్న మొండెఁ బొట్టనించి|
బ్రతుకుతుచ్ఛుఁ డెట్టి పాపజన్మంబుల|
నెత్తఁగలఁడొ గొలుఁగ - నేమిచెప్పు|| ౨౪౪||

క. పదిరెండు తలలపటికొను|
బెదగడ్డఁగొట్టువరుణము - పిదపనసహ్య|
స్పదమగు పందిగఁ బదిరెు|
త్తుదురాదురుకుదుర్కాదములు - గూదయేడుతలల్|| ౨౪౫||

ఆ. కాఁపుకోలు జన్న - గట్టుఘృతముడబ్బ|
పేతుగలిగి యొకతె - బ్రతెల్పి నేని|
కాఁపువాఁడు జన్న - గట్టును జన్ని|
గట్టు కాఁపువాఁడు - కాఁగలండు| ౨౪౬||

గీ. మానవియమంబు కలుగు బ్రా-హ్మణుఁడు గుడుము|
నెడలకూటాడె నెవిఁడాఁ - గుడుగుడుపు|
విడుచునది విప్రపతుఁడు తాఁ - గుడుము కించ|
మెత్తి నిర్ధాత్రి పుటు కుని - రౌయుఁగవలయు|| ౨౪౭||

క. తినుచాడ్డైన గోనినిర్ధా|
వినద్విజాఁడొనరించు దేవ - పితృకర్మములె|
ల్లను నిష్ఫలమై చను వాఁ|
డును నరకమునఁ బడె సుఁబడి - మునుపెక్కేండ్లన్|| ౨౪౮||

చ. వరుసనుపాలింపువారుతన-బంతిభుజింపఁ, జిత్తాలునందరిన్ |
ద్వరవిడనాడిలేచుకుల గౌరవు ... గాద్విజఘ్నుఁ గా|
నరయుటలెస్స శాస్త్రనిషిద్ధ-మూఢులవిప్రులు ... దినంబువివి|
స్తరులనుదీసివేయుఁ ... దుప్పటించుచు ప్పదిప్పాడున్|| ౨౯||

చ. తెలియకచేతురేనిఁ బిక్ష-దేవతలచ్చటఁ దృప్తిఁ జెందరా|
కులవెనుకన్ భుజించు ...-పెదుదీపకు లేశరాత్రివే|
కలభుజియింపఁగూర్మి ...-ంబులఁ గుంకక వేశ్శిత్రయుణ జప|
మ్ములనొనరింపకే ...-బోనము సేయఁగూటము గజాతికిన్|| ౩౦||

సీ. తనకుటుంబముపైన-దయఁగలవాఁడయ్యుఁ,
కరుణమైఁ బోషణ-ర్గమునుఁగూడ|
రక్షించునట్టిధ-ర్మమును విచారింప,
వలయునట్లొనరించు వాఁడు న్యాయ|
వర్తియైపరలోక-వాంఛఁ గల్గినవాఁడు,
నగున్యాయమార్గంబు ననుసరించి|
తానుగడించువి-త్తమును దనుఁ దనదన,
వారిఁ బోషించు వాఁడు ధన్యుఁ|

గీ. ఉన్యథా తెచ్చిజీవించు-నతఁడుసర్వ
కర్మములకును బాహ్యుఁడౌఁ-గాన ...
జీవితము హేయమనుచుగొ-జీవి...
విడువవలెబుద్ధిగలయట్టి విప్రవరుఁడు|| ౩౧||

గీ. కపిలధేను పుచ్చుయనుఁడు-కడగియతిథుల|
కోఁడుసత్రముచేసిన-వాఁడువీరి|
దర్శనముఁ జేయుచున్నఁ బా-తకములడఁగుఁ|
గానని ... వారిఁ-గాంచవలయు|| ౩౨||

క. అరణిఘృతమిష్టి చర్మము|
నిరత్నరత్నములును వల్ల చీరయుఁ బువ్వుల్|
మరియును గంధము మేనయు|
సురక్షితము సేయవలయును-భూగోదానల్|| ౨౫౩ ||

గీ. ఒక్కగోఁడెయును నావు-లుండఁగలుగు|
పొలమునకుఁ బదియంతలు-పోలు నొక్క|
గోవుచర్మము గావున-గోవుచర్మ|
మంతభూదానమిలమహా-ఘనాఘహరము|| ౨౫౪ ||

గీ. మనసువాక్కును గాయక-ర్మములచేత|
సలుపఁబడు బ్రహ్మహత్యాది-సర్వదురిత|
చయము మనడంచునొక్క గో-చర్మమంత|
భూమిదానంబు దానికిఁ-బోలఁడదియు|| ౨౫౫ ||

గీ. పెద్దసంసారముగలిగి-బీదయయిన|
శ్రోత్రియునికిట్టిదానమి-చ్చుటయె శుభము|
నిరతభూమ్యపహర్తతా-నెంతదా |
ధర్మము - చేసినను బవి-త్రతఁ గనండు|| ౨౫౬ ||

గీ. ఎన్ని బావులు మటియును-నెన్నినూతు|
లెన్ని చెరువులు త్రవ్వించి-చేసినాఁడు|
వాజపేయము లేజేసి-ప్రబలెనేమి|
లేదు భూమ్యపహర్తకు-లేదు లగ్గు|| ౨౫౭ ||

క. పదునైదు దినములలో|
ముదితయయి యుటయు స్నాన-మున శుద్ధియగున్|
బదునెనిమిదికక్కుఁడునయి|
నదినత్రయమందు చనెను శమన సమునివరుఁడున్|| ౨౫౮ ||

గీ. పాపివట్టుల జాలింత-పంచముడును|
నిలనొకటిరండుమూఁడునా-ల్గనిగార|
లెడవఁగామండపలెతుగా-దేవికట్టు|
పుట్టఁబలతోడసీటిలో-మునుఁగవలయు|| ౨౪౯||

గీ. తనకుఁదెలియమిఁబైవాండ్రఁ-దాఁకెనేనిఁ
దోడ నీగ్రుంకి సూర్యునిఁ-జూడవలయు|
బ్రాహ్మణుఁడు చేతులుండియు-వఁగినోట|
జలము ద్రావిననోవేపి-జన్మమెత్తు ౨౫౦||

సీ. అలితోఁ నిఁకఁజన్న-నమ్మకుమగడంపుఁ,
గినుక మైఁబతివవ-ట్టినయతండు|
మరలఁ బెండ్లాము తో-మాటాడఁగలఁ డిన్న,
పిత్రులఁబిలిచిత-ప్పిదము గెలిచి
యంత్యయాగలిదప్పి-యాలంతికజడుపును,
శెరలు నఁబలిత్రతి-నిక్క మిట్లు|
మతిపేరు కాదిరు మన్నించి ప్రోచిత,
మును దెల్పఁడనుచు వే-డ్రోనగవలయు||

గీ. విట్టివాఁడను విప్రున-కిత్తుననుచుఁ|
బలికియాపాటున్నవాఁడు చే-వలెను బున్న|
మును పయత్నించియట్లు చే-యని నతండు|
వీరు వంవ్వురు నొకరాసి-వారుగాను|| ౨౫౧||

తే. మాటపువేళలయందును-బుణ్యనదులఁ|
గలసికొనుచోటఁ గ్రుంకుద-త్యలఘునిష్ట|
మాఁగుదినములవిత్రిల్లి-పొందవుదాన|
మిడివనుసురగజన్మలఁ-గుడుపవలయు|| ౨౫౨||

ఆ. చేయఁదగినపనులు - సేయక చేయంగఁ
దగనిపనుల నెల్లఁ - దగ నొనర్చు
నగ్రజన్ముఁడింట - నన్నంబు దిన్నచో
నొక్క వాసివేళ్య - ముఁడవలయు॥ ౨౬౩॥

గీ. ఇలువడిగలట్టి బ్రాహ్మణు - నింటను తినయు
వేదవేదాంతశాస్త్రయా - విప్రునింట
భోజనము నర్చినాడొకఁ - పూ... గోన
నఘము లేదఁ బాపి పుణ్యాత్ముఁ - డగు నిజంబు॥ ౨౬౪॥

ఆ. వాంఛి చేసి కొంకయు - వాకిటనుండియుఁ
బ్రసవమయ్యె మూత్రి - ముసలి పీయూము
గంకటిపయినుండి - కాలంబు చేసిన
సెనయుపలయుఁ మూఁడు - కృచ్ఛ్రములను॥ ౨౬౫॥

సీ. గాయత్రిజపదశేలు - గావించుటయును బ్రా,
ణాయామశతయుగ - మాచరించు
టయుఁ దీర్థయాత్రల - కయి రెండు యోజన,
ములు నడచుటయును - బుణ్యతీర్థ
ములయందుఁ గ్రుంకుచుఁ - దల కూర్చితోడనే,
తిరుగఁ గ్రుంకుచిటుప - దియును రెండు
మాఱులొనర్చుట - మహిఁ గృచ్ఛ్రమునకుఁ బ్ర,
త్యామ్నాయములు నాల్గు - తనరుచుండు

గీ. గానదానికి బదులిది - పూనవచ్చు
వెండి గృహమేధి శుక్లంబు - పృథ్విఁ బడఁగ
వలసి చేయఁ బ్రాణాయామ - ములను మూఁడు
సలిపి గాయత్రి వేయియు - సలుపవలయు॥ ౨౬౬॥

గీ. వేదములు నాల్గుఁ జదివిన - విప్రవరుఁడు
బ్రహ్మహంతకు శాస్త్రోక్త - భక్ష్య నేతు

యాత్ర సేయుట యేముఖ్య-మైన గొప్ప।
పాచితంబని బోధింప-వలయు నెప్పుడు॥ ౬౭॥

ఉ. ఎల్లియుఁ బాపలుం గొనక-హీనుఁ డెడ్డాక నాల్గు జాతులం।
దల్లెవ బిడ్డ మెత్తికొను-చేద్విజ నంతను పాపకర్మవాల్।
గొల్లగఁ జేసినాఁడ విది-గోకిలంబుల వేయుఁడీయటం।
చిల్లిలఁ జెప్పికొంచు నిటు-లెగఁగ నొప్పుమ సేతుయాత్రికుఁడా॥ ౬౮॥

సీ. ఈవిధంబున నేగి-యేళ్యూళ్ళ పట్టణం,
బుఁడపులాత్రము-మూలకోఁకలు।
నూటలఁ దండోడ్డి-తోటలు నియ్యం,
దల్లెడఁ బాపమూల్-దల్లముగను।
వెల్లడి చేసికొం-చల్లనమ్మునిస్తుఁ,
బొందినూజామడ-పొడవు పూతకుఁ।
బదియామడ వెడల్పు. పరిధవిల్లఁగ ఘు,
రామునానతి నాశ-రప్రభువగు॥

గీ. నలుని చేర చిత్తంబయి-చెవులమిలు।
బ్రహ్మహత్యపహంబగు-వంతెవఁగని।
సెమ్ముతిని గ్రంకపిడ పనిం-టికరుదించి।
పాలులను బుత్రమిత్రసే-వకులఁగలసి॥ ౬౯॥

గీ. ఓజఁదిని మాటరయొకొ-వు-నొసఁగపయు।
వేదములు నాల్గు జదివిన-విప్రవరు।
కట్టొసర్చి ద్విజాశీస్సు లందికొన్న।
బ్రహ్మహత్యవిముక్తి నిఁ-బడసి పమ్ము॥ ౭౦॥

గీ ధరణిపుండైన కృష్ణ మే-ధంబు సేయ।
వలయు బ్రహ్మఘ్న దోషంబు-పాయుకొలకు।

పోయిదమ్ము సుజంపిన-భూమిలోన।
బ్రహ్మహత్యావ్రతంబును-వలయుఁజేయ॥ ౧౭౧॥

క. ఒకపారియయినసారా।
యికుడిచినట్టిఁడిహాపరము-లివిరెంటనుఁజా।
తకుఁడగుఁగాపునవాఁడ।
గ్నికెనఁగమసలించిదాని-గ్రోలవఁజనుఁడా॥ ౧౭౨॥

గీ. అగ్రజానిబంగరువునెవ్వఁ-డపహరించు।
నతఁడురోకలిఁజేకొని-యధిపుకడకు।
జేగితప్పితమునుతెన్న-నాతుకఁజేవి।
కొట్టిదండించుఁడనుచుఁదాఁ-గోరవలయు॥ ౧౭౩॥

సీ. దానిఁజేకొనిమన్నిఁడు-వారిఁగొట్ట।
వలయునద్దానవాఁడుచా-వక బతికెఁ।
గూడనిర్దోషియగు, రయుతెంగి-కొన్నఁజంప।
నొప్పునొండొకరుడఁజంపు-టొప్పుఁతని॥ ౧౭౪॥

ఆ. జలమునందుఁబడ్డ-చమురుచుక్కవితాన।
దురితమెల్లనతని-తోడనుండు।
నదచుమాటలాను-కుసుచుఁబన్నుండుంకు।
ర్చుందువారినెల్ల-నిండికొనును॥ ౧౭౫॥

క. కొందవుల వెంటఁజరించుట।
యోఁదులాపురుషంబుయవల-రోరాలముదింటల్।
పదఁపడిచాంద్రాయణమి।
వ్విదురితచయములనడంచి-వేయంజాలుఁ॥ ౧౭౬॥

తులాపురుషమనఁగా, తెలకపిండి, పచ్చివస్తువులు, మజ్జిగ, నీరు, పిండి, ఈయయిదు నాళ్ళకొక్కదినము భుజించి పిదప మూఁడుదినములుపవాసము చేయుట

సీ. ఇలఁబరాశరుఁడేనూఱు-నేఁడుపదుల
పద్యములసంగ్రహించినఁ-బరమధర్మ
శాస్త్రమిదిస్వర్గకాములు-శ్రద్ధధాను
లగుమర్త్యులట్టిదీనినిఁ-దగఁబఠింప|| ౨౭౭||

ద్వాదశాధ్యాయము సమాప్తము.

మ. సతతావర్జితసర్వశత్రునికరా-సంరక్షితానేకదు
స్థిత! వాఙ్మాత్రవినిర్జితోరగపతీ,-దేవేజ్యభీదాయిస
స్మృతివైదగ్ధ్య, దిగంతవిస్తృతయశో-నైర్మల్యవిస్తార, హా
రితగోత్రాంక, భుజంగరాయకవిరా-ట్పృథ్వీశచూడామణీ|| ౨౭౮||

మాలిని-హారితకులపవిత్రా-ఖ్యాయ్యవిద్వచ్చరిత్రా
సరసనుకవిమిత్రా-సజ్జనస్తోత్రపాత్రా
హరచరణసపర్యా-వ్యాపితజ్ఞానధుర్యా
ధరితసుజనపర్య-బంధుదాక్షిణ్యచర్యా|| ౨౭౯||

గద్య. ఇది నిరుపమాన కరుణారసనాథ శ్రీసర్వమంగళా నాథ
ప్రసాదాసాదిత సరస కవితావిహార రామలక్ష్మాంబా
బుచ్చివేంకయ మంత్రీంద్ర కుమార కౌండిల్యగోత్ర
పవిత్రాపస్తంబసూత్ర సుకవిజనవిధేయ ప్రభా
కరనామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీమదాంధ్ర
పరాశర స్మృతియనుధర్మశాస్త్రంబునందు
తృతీయబింబము సర్వము
సమాప్తము. శ్రీ శ్రీ శ్రీ.